

JEJICH DEN

Josef Topol

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Jejich den
Hra o třech dějstvích

Josef Topol

Znění tohoto textu vychází z díla [Jejich den](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Orbis v Praze v roce 1962. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Josef Topol: Jejich den), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 8. 10. 2019.

OBSAH

OSOBY.....	7
PRVNÍ DĚJSTVÍ	8
Proměna.....	11
Proměna.....	25
Proměna.....	29
Proměna.....	48
DRUHÉ DĚJSTVÍ	52
Proměna.....	73
Proměna.....	81
TŘETÍ DĚJSTVÍ	97
Proměna.....	130
Proměna.....	132

Karlu Krausovi

AUTOR

OSOBY

DOHNAL
PANÍ ZDENA
VLADIMÍR
STARÁ PANÍ
PRIMÁŘ
PANÍ MAGDA
IRENA
PAVEL
MILADA
INSPEKTOR
HOST
HOSPODSKÁ
VRCHNÍ
BLONDÝNA
MLADÍK s motorkou
PRVNÍ VOJÁK
DRUHÝ VOJÁK
DÍVKA Z REDAKCE
CHLAPEC s fotoaparátem
PANÍ s pejskem
VÝPRAVČÍ
VRÁTNÁ
ŽENA VÝPRAVČÍHO
SNB
KLUK
ŠOFÉR

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Městečko ve středních Čechách při pražské silnici. Malé prostranství před restaurací „Modrá hvězda“. Je po půlnoci, ulice jsou prázdné, z restaurace slabě doléhá hudba. Neón nade dveřmi bliká. Vpravo na proscéniu stojí motocykl Jawa. Vlevo na kraji chodníku nahnutý obílený patník. Zleva dochází k restauraci HOST v dlouhém rozepnutém kabátě, s šálou a kloboukem na hlavě (je léto). Nerozhodně se zastaví, přistoupí k oknu, za jehož matovým sklem je vidět stíny tančících párů.

Skleněné dveře pod neónem se prudce otevřou, zvuk hudby zesílí, z restaurace se vyhrnou dva VOJÁCI a MLADÍK v kožené bundě. HOST ustoupí do stínu. Oba VOJÁCI jsou v záchvatu smíchu: PRVNÍ se pohihňává vysokým hlasem, dojde pomalu k patníku a opře se o něj. DRUHÝ se řehtá na celé kolo, plácá se do stehen, svírá si rukama bránci, stojí uprostřed. MLADÍK dojde k motocyklu a stane majetnický u něho.

PRVNÍ (*vypískne vysokým hlasem*): Pak že jsou některý lidi normální!

DRUHÝ (*sípavě mezi smíchem*): Já z něho umřu. No né!

PRVNÍ: Blbost, žádněj není normální!

DRUHÝ: Anebo mě zavřou pro rušení nočního klidu. (*Slabounce se ještě zasměje, utírá pot s čela, opře se o patník zády k druhému.*)

MLADÍK (*kouří u motocyklu, klidně, jako by se ho to netýkalo*): A to mi včera přivezli nábytek, hnědej, mahagon, kluci! – (*Otočí se k nim.*) To vám je postel, ta je široká – aspoň takhle!

DRUHÝ: Postel! (*Rozhíhňá se.*)

MLADÍK (*jako by se ohrazoval*): Jedno křeslo se nám už nevejde! – No, Máňa bude koukat.

HOST *se k nim pomalu blíží.*

PRVNÍ (*vyčerpaně, že už se nemůže smát*): Ten mi zas jednou dal zabrat!

DRUHÝ: Ženáč, ženáč!

PRVNÍ (*odlepí se od patníku, jde dopředu, protáhne se*): Vono je ráno! – Kam pudem na polívku?

MLADÍK (*trhne sebou, dívá se VOJÁKOVI na hodinky*): Šmarjá, dvě hodiny! Slíbil jsem, že budu doma do desíti!

PRVNÍ: Pojd' ještě na jednu.

MLADÍK: Bane, kluci. Matka by neusnula.

DRUHÝ: A pak, von řídí!

MLADÍK: Jestli by to jednoho nedožralo! – Řeknou: v sobotu určitě – a vono nic. Mohli jsme to mít s krku.

PRVNÍ: Bud' rád, budeš mít nedělnátko.

DRUHÝ: A jak se to bude jmenovat? Šáhni mu na jméno!

MLADÍK: No... když to bude kluk, tak po mně, Josef. A když holka, tak po ní –

DRUHÝ (*zpěvavě*): Marie, Máňa, Mařenka!...

PRVNÍ: Vy jste jak svatá rodina, člověče.

HOST (*dojde až k nim*): Přeju dobrý večer, pánové. (*Nadzvedne klobouk.*)

DRUHÝ: Nazdar, mistře.

HOST: Pánové oslavujou.

PRVNÍ: A dítě je na houbách. Ještě je na houbách!

DRUHÝ: Vás už jsem neviděl, mistře! (*K MLADÍKOVI.*) Josefe, Josefe, ty ses docela pomát.

PRVNÍ: Však tě to taky čeká. Na podzim do toho slítneš.

DRUHÝ: Já si dám na čas. (*Hihňá se.*)

PRVNÍ: Už ti žehlí košile a balíčky ti posílá.

Dojdou všichni k motorce a obstoupí ji.

HOST: To vám gratuluju, pánové.

DRUHÝ (*plácne do sedla, zamilovaně*): Mám ji taky doma. Než jsem odjel, nablejskal jsem ji a přikryl hadrama... Ta něco pamatuje, páni!

HOST: Krásná věc – (*Kmitá nervózně prsty.*) Nevybyly vám – náhodou! – dvě koruny? Nějak mi vypráhlo...

MLADÍK (*podívá se na HOSTA, sáhne do kapsy a podá mu užmoulanou pětikorunu*): Dej si radši tlačenu s cibulí. (*Zahodí zbytek cigarety.*) Tak ahoj, kluci. (*Sedne na motocykl.*)

HOST zvedne klobouk na poděkování a shýbne se pro hořící nedopalek.

PRVNÍ: Ukaž se zejtra, ať víme, co to je.

DRUHÝ (*zpěvavě*): Marie, Máňa, Mařenka!...

MLADÍK (*natahuje si rukavice*): Když se to dobře narodí, kluci, musíte k nám zajít. Ukážu vám ten mahagon – a matka má šípkové víno!

PRVNÍ: To se ví, přijdem. (*Roztlačí MLADÍKA, motor chytne.*)

OBA VOJÁCI (*volají za MLADÍKEM*): Ahó!...

HOST zvedne ještě jednou klobouk.

Proměna

HOST a oba VOJÁCI vstupují z proscénia na jeviště. Otvírá se pohled na taneční parket. Host a vojáci na něj vstoupí. Zábava je u konce, na pódiu pro muzikanty sedí už jenom harmonikář, saxofonista a nějaký ochotník z pléna u činel. Tančí několik vytrvalců, stranou postává malý hlouček – vojáci a chlapci z městečka. VRCHNÍ, asi pětatřicetiletý, se pohybuje jako automat mezi stoly na okraji parketu, sklízí nádobí a ubrusy. Pomáhá mu číšnice, odbarvená BLONDÝNA. Během obrazu hostů stále ubývá.

VRCHNÍ (*obrací židle u stolů vzhůru nohama*): Končíme, panstvo, končíme!

VOJÁK (*opakuje ironicky po VRCHNÍM*): Končíme! – Končíme!

MILADA (*jak jdou do popředí, zavěsí se do PAVLA*): A teď už opravdu půjdeme!

PAVEL: Kampak, anděli? Je pozdě?

MILADA: Je to tvá matka, Pavle!

PAVEL: Dalas jí závazek, že mě tam dovlíkneš, co? – A jak to víš, že má dneska noční? Jste na mě smluvený, co?

MILADA: Myslela jsem – když za ní nechceš do bytu –

PAVEL: Abych za ní šel do špitálu, co? No, myslelas to dobře. (*Vyvíne se jí.*) Ale já nepůjdu. Haló, pane šéf! (*Chytí se VLADIMÍRA, který jde kolem nich.*) Chceme si připít na bratrství!

VOJÁK: To je toho! – já na tohle – na lásku! (*Požádá MILADU o tanec. MILADA se dívá za Pavlem – přijme vyzvání.*)

VRCHNÍ: Už jsem dotočil, panstvo! Úředně povolená hodina, prosím pěkně –

VLADIMÍR: A je skoro den.

PAVEL: Skoroden – skoronoc! Na dva dny, kamaráde! (*Povytáhne cípek dovolenky z kapsy na prsou.*) Na noc a den! Z toho se dá něco vytřískat!

VRCHNÍ (*na parketu*): Už to nedohoníte, mládenci!

PAVEL: Dej si pohov! Nesekýruj!

Muzikanti ještě spustí.

IRENA: A hrajou poslední!

PAVEL: Škoda jí! Pojd'te!

IRENA (*na VLADIMÍRA*): Můžu? (*Dá mu do ruky skleničku se sodovkou a zmizí s PAVLEM na parketě.*)

VRCHNÍ (*k pódiu s muzikanty*): Pánové, nepřeháníte to? Čtvrt na tři.

SAXOFONISTA pohlédne na hodinky a začne skládat nástroj do pouzdra.

HOST (*přiblíží se k VRCHNÍMU*): Mně bys nenalil?

VRCHNÍ: Došlo, došlo! (*Jde k parketu.*)

HOST (*za ním*): Dokud šlo do vlastní kapsy, tos nalil, komunále! – Hrubne ti duše!

SAXOFONISTA (*k tancujícím párům, které mu zastupují cestu*): Ani notu! Já se klaním, pánové! (*Odejde.*)

VRCHNÍ (*k parketu*): Nebudem tu kvůli vám trčet do rána. Jsme jenom lidi.

PAVEL (*z parketu*): Tak to vydržte!

Harmonikář s činelistou začnou hrát polku.

Z PARKETU: Brávo! Brávo! To tu ještě nebylo! – Jsme v Pacově, či co? – Doudleby, Doudleby! – Co tě nemá, folklór! Jura, Jura odzemek! –

Mezitím v popředí přistoupí HOST k VLADIMÍROVI, který se zarytě dívá k parketu, ruce v kapsách.

HOST: Dej si na ni bacha – na tu svou!

VLADIMÍR (*vztekle se otočí, pozná HOSTA*): To jste vy!

HOST: Má lehký nohy. Sakra, ta má lehký nohy! Sotva se dotejká. –

VLADIMÍR (*podívá se k parketu – IRENA tančí s PAVLEM*): Co tu děláte?

HOST (*stojí vedle VLADIMÍRA*): Tátu prej dělají ředitelem. (*Směje se.*) Brácha jde nahoru! Hnedle si pořídí Spartaka! Vždycky šel nahoru... tvůj táta.

VLADIMÍR: Kde se tu berete?

HOST: Křehká nátura! Zastejsklo se mi.

VLADIMÍR: Naši říkali, že máte turné –

HOST: Jo, turné! – To by se bráchovi hodilo! – Když já nikde nevydržím.

VLADIMÍR: Že vás to, strejdo, baví!

HOST: Baví! Tam ta da dá! – Hraju lipicánům aufmarš – a o přestávce už jenom: es tam, tam, es tam, tam... Každý měkkej chlap jednou rupne. Začne fanfárou a a skončí u obyčejný příznávky. – A co ty, Rubinšteine?

VLADIMÍR: Já? –

HOST: Půjdeš do Prahy? Eště se ti to brnkání nevykouřilo z hlavy?

VLADIMÍR: Kdepak, já zůstanu tady. To už je hotový – Naši jsou proti tomu. –

HOST (*pochopí*): A sakra! – Vidíš, to takovej cirkusovej kůň, ten ví, co je muzika, ten ti jde notu podle noty jako španělská slečna a má to ze sebe, máš je vidět, ty lipicány, když fouknu do trumpety, nesou hlavy jak lordi! Takovej kůň, ten ještě cejtí, ale lidi maj hroší kůži. To je to! Hroší kůži –

VLADIMÍR: Jděte už, jděte spat! (*Dává mu peníze.*)

HOST (*rozjařeně*): Spasibo! Učejí vás to tak, ne? – Jsi prima kluk, náhodou – ty jo!

VLADIMÍR vykročí k parketu, vezme si IRENU z kola a tančí s ní. PAVEL jde do popředí, vytáhne z kapsy na prsou hřebínek. MILADA uvidí PAVLA z parketu, přestane tančit a jde k němu. PAVEL se česá, MILADA ho náhle obejmě, PAVEL se k ní otočí.

HOST (*tleskne do muziky*): A hoplá! – (*Přitočí se k BLONDÝNĚ.*)

PAVEL (*skoro omlouvavě*): Milko! – Mám to rád, když je hodně světla a pod nohama parket – Parket místo trávy a prkna místo

bláta! Ty ne? Tobě se tu nelíbí? (*Sednou si na dvě osamělé židle blízko sebe.*)

MILADA: Proč vůbec přijel?

PAVEL: Súdruh major si vzpomněl. Nevíme dne ani hodiny, jasno?

MILADA: Jinak bys nepřijel?

PAVEL: Jinak bych nepřijel.

MILADA: Psala jsem ti přece!

PAVEL: Odepsal jsem ti. – Přece. (*Směje se.*) Vojna, anděli, vojna!

MILADA: Proč ty se všeho chceš zbavit? – Pověz mi.

PAVEL: Abych byl lehký!... To se hodí na cestách. Vzal hřebínek a zahodil – a rázem byli dvacet mil! (*Dává hřebínek do kapsy.*)

MILADA: Jestli si děláš blázny z každého, já tu taky nemusím být!

PAVEL: A kam bys chtěla?

MILADA: Tos tam taky moh zůstat! (*Přisune se blíž k němu.*) – Proč se nesejdeš s matkou?

PAVEL (*tišším hlasem*): Nevím, co bych jí řekl. –

MILADA: Tobě se lehkou mluví, ty si zas ujedeš, ale já tady žiju, v tomhle městě. Já už pomalu nevím kam s očima, když ji potkám.

PAVEL: Když ty si všechno moc bereš.

MILADA: Třeba si myslí, že v tom mám prsty. Copak se nemůžete domluvit? Nežije se jí lehkou.

PAVEL: Taky se mi lehkou nežije. Má, co chtěla. Má pana primáře.
(*Podívá se na MILADU.*) Už jí trápí? – To brzy, to brzy.

MILADA: Žárlíš na něj? Pavle! – Aspoň jí zavolej.

PAVEL (*zavrtí hlavou*): Radši to neudělám.

MILADA: Necháš za sebou hezký šlépěje, ty zvíře.

PAVEL: Našel jsem je už hezky vyšlapané, můj anděli.

MILADA (*selžou jí nervy*): Ty musíš mít vždycky navrch!

PAVEL (*vyletí jí zlivě*): Od toho jsem mužskej, ne? – Koukni se, já to nemám rád, když do mne pořád někdo hučí. Nemám to rád! – Já přece nemám ani růžovou hubu ani fialový oči, abych vám za to stál. Buď jsem ti dobřej tak, jak jsem, anebo ti vůbec nejsem dobřej. Já chci mít pokoj! Aspoň tady. A s tebou!

MILADA: Já tě nedržím. (*Vykročí k parketu.*)

PAVEL (*včas jí uchopí kolem pasu a přitáhne k sobě*): A co když jo? – Milko! – Tak vidíš. A nebud' smutná, nebud'!

MILADA *sklopí hlavu*: Já nejsem.

PAVEL: Koukni se na lidi! Lidi jsou veselí! – Pojd'! (*Dají se do tance.*)

Na druhém konci jdou do popředí VLADIMÍR s IRENOU.

IRENA: Heleď, pojd' se podívat na hvězdičky, to se nedá tancovat!

VLADIMÍR: Najednou!

HOST se k nim přiblíží.

IRENA: Tomu ty nerozumíš. Vysoké podpatky, víš?

HOST (*zvedne ukazovák*): Kdo složil umění fugy?

VLADIMÍR (*HOSTOVI*): Co je mi po tom?!

IRENA: Pojd', už jich bude malounko. (*Odvádí VLADIMÍRA.*) Co se pořád na tebe lepší – ten chlap?

VLADIMÍR: Nevím. Lepí se.

IRENA: S tebou je zábava dneska!

HOST (*rozkřikne se*): A to jsi muzikant? – Hanba! Hanba...

VLADIMÍR: Včera to naši sjednali. Po neděli jdu do místa.

IRENA: Přes prázdniny to vydržíš! – Pozítří uděláš zkoušku a už ti nemůžou nic říct. Máš Prahu jistou.

VLADIMÍR: A když neudělám?

HOST (*znovu se přiblížil, klobouk drží na prsou, měkce*): To není hanba. – Duch je éter. A co je nám po éteru?

VLADIMÍR (*k IRENĚ*): Je zatažínó. Žádný hvězdičky nejsou.

IRENA: To není pravda!

HOST (*důležitě*): Co řekl Darwin? – Hudba je napodobení ptačího zpěvu! – A ptačí zpěv odnese vítr. – Síla, síla je důležitá, ta hraje prim. Stačí buben: Ratata-bum! Ratata-bum! (*Kolem se ozve smích.*)

PAVEL (*tančí kolem HOSTA*): Hele, strejdo, moc nám tu nebudnuj!

IRENA (*směje se*): Takovej bludnej holandr! – Odkud znáš toho vojáka?

VLADIMÍR: Neznám ho. Pověsil se mi na krk.

IRENA: S tím je veselo! (*Žďuchne ho do zad.*) Narovnej se! A co zná figur! – No tak pojď! Naposled! (*Vejdou na parket.*)

VRCHNÍ: Pánové! Pánové!

Muzika náhle dohraje, harmonikář skládá nástroj, zklamání na parketu.

PAVEL (*k BLONDÝNĚ*): Nebylo by tam kafe pro nás? (*Udělá frajerské gesto.*) „Slečno?!“ –

BLONDÝNA (*odzbrojená*): Já to zkusím. (*Odejde vlevo.*)

HOST (*přistoupí k PAVLOVI*): Mně říkají Karel.

PAVEL (*lhostejně*): Mně PAVEL.

HOST: Berou nás u huby, co? – Moc se mi líbíte, tohleto gesto: *(Napodobí PAVLA.)* „Slečno!“

IRENA: Takový konec!

PAVEL: Proč konec? Začátek! Jak se kdo cítí!

VLADIMÍR: Všichni odešli.

PAVEL: Práskli do bot. Teď jsme my všichni! *(Vyskočí na opuštěné pódium a mlátí do činel.)* My všichni!

IRENA *(vesele):* My všichni! *(Vleče VLADIMÍRA ke klavíru v koutě.)*
Že tam něco hezkého dáš?

HOST: Stačí buben.

VLADIMÍR: Mě nic nenapadá. *(Má ruce na klávesách.)*

Ozve se houkačka sanitního auta, jen krátce, rychle se vzdálí.

HOST *(sám uprostřed k PAVLOVI):* Slyšíš, vojáku? Bílý sanitní auto.
Slyšíš?

PAVEL *(jde k MILADĚ):* A máš to. Matce tam vezou práci. Stejně by neměla čas.

HOST: Člověče, ten měl kvalt. Zase někoho zachraňují...

VLADIMÍR začal hrát, ale ničemu se to ještě nepodobá.

PAVEL (*se dívá po IRENĚ, pohlédne na MILADU*): Odkud je tahleta?
Tu neznám!

MILADA: Přišla sem nedávno z Prahy.

PAVEL: To se hned pozná.

MILADA: Je to primářova dcera.

PAVEL: A sakra! – Kdepak ji sebral? – (*Zasměje se.*) Tak já vlastně
tancoval s příbuznou! – Haló, sestřičko! Mám?

MILADA: Proč bys nemoh?

PAVEL: Navazuju rodinné styky. Tos chtěla, ne? – Matka má za mne
náhradu! – Půjdem?

MILADA: Kam?

PAVEL: No... kam! – Nevím. Déšť se nedostavil. – Setřeš dlaní rosu
a je sucho jako v ráji.

MILADA: Kdo říkal, že je v ráji sucho?

PAVEL: Tam mají všechno, co potřebuješ.

MILADA: Nikam nepůjdu. Teď zase já.

PAVEL: Máš pravdu. To by se rozneslo: soudružka učitelka šla za
město s vojákem – no nazdar!

MILADA (*PAVLOVI do tváře*): Troubo! (*Rychle odejde, PAVEL chce za ní, ale vstoupí mu do cesty HOST.*)

HOST: A to jsem ho třeba viděl, vojáku, jak jede v Praze okolo Muzea, vříská tu svoji tercii – on ji má maličko přefouknutou, v tom je právě ten drasták – řeže zatačky, křižovatky, kašle na červenou, předjíždí doprava, strážníci jsou v pozoru. A já stál na chodníku, div jsem nebrečel. Pro bílý sanitní auto! A to jen proto, že jsem byl měkkej chlap. Chlap jsem byl, ale měkkej! –

BLONDÝNA (*přichází zleva*): Tak to prosím nepůjde. Šéf mi zavřel kuchyň.

HOST usedl s poloprázdnou sklenicí na židli na parketu. Poslední limonáda.

PAVEL: Brr! Pubertální nápoj.

VLADIMÍR začne hrát dětskou říkanku.

BLONDÝNA (*se směje*): No, to jste začal – takovou!

PAVEL (*dupne, křičí vesele do hudby*): Kolo kolo mlýnský!

IRENA (*ve smíchu*): Za čtyři rýnský!

VLADIMÍR hraje v rychlém tempu.

PAVEL (*strhne IRENU a blondýnu do kola kolem sedícího HOSTA*): S námi – za tu ohnivou vodu!

HOST (*se zvedá s púllitrem v ruce*): Nepřevrhňte mi sklenici! Stejně je prázdná.

BLONDÝNA (*ve smíchu*): Kdepak, mladý pane! To nejde! Nemám už ten dech!

PAVEL (*jde do popředí*): A už nám říkají „pane“ a „slečno“ –

IRENA (*jde za ním do popředí, vážne, jako na katedře*): Po modré obloze bělavé páry plynou!

PAVEL (*tajemně*): To já – znám křišťálovou studánku, kde nejhlubší je les – tam roste tmavé kapradí –

IRENA: A vedle mercédes! (*Směje se.*)

BLONDÝNA (*volá*): Tak to není! Tuhle jsem znala z paměti!

IRENA (*na PAVLA*): A co dál? – Jak se to říká dál?

PAVEL (*s „údivem“*): To vás tatínek nenaučil? – (*Dupne.*) Kolo se nám polámalo – udělalo bác!

VLADIMÍR spustí rychlý čárlston. PAVEL se roztančí s IRENOU.

Něco pro nás! (*Na VLADIMÍRA.*) Nebude se zlobit?

IRENA: Vy možná dostanete vycinkáno!

MILADA stane u klavíru blízko VLADIMÍRA.

HOST (*k BLONDÝNĚ, která podřimuje na židli*): Haló, madam, tady se tančí!

BLONDÝNA: Nic pro mne, mistře!

HOST: Máte jít s dobou!

BLONDÝNA: Jako vy!

HOST: Co já, já jsem kuň Przewalského. Exemplář! – Vzácný! – Na vyhnutí.

BLONDÝNA (*se směje*): S váma se nevezu. (*Uhne mu.*)

HOST (*za ní*): Madam! – Madam!

IRENA (*při tanci*): Vládo, ty jsi úplnej divotvorce! Já tě políbím – já tě – Au! (*Ustane náhle v tanci.*) Můj kotník! (*Belhá se ke klavíru.*)

PAVEL (*zvedá se země střevíček s rozviklaným podpatkem*): Ulít! Nevyržel to!

VLADIMÍR hraje něco pomalého.

IRENA: Nesměj se, zvíře! Uštvals mě, tady to máš! Nadosmrti zohaven. (*Přijala od PAVLA střevíček.*)

VLADIMÍR přiklekne k IRENĚ.

PAVEL (*přistoupí k MILADĚ*): O tos přišla, Milko. Moh jsem ti klečet u nohou. (*Tiše.*) Já bych se na schodech zul a ráno bych zase dřív vypad.

MILADA: Nemůžu tě vzít k sobě. Pochop to!

PAVEL (*zaboří ruce do kapes*): No jó! Bytná je katolička! A co? Co na tom? – Vyspím se aspoň jednou sám. Hele ho, hele ho, ten je, co? – Měsíček! (*Nasadí si lodičku. Odejde s Miladou.*)

IRENA: Bělavé páry plynou! – – – (*Odejde s VLADIMÍREM.*)

VRCHNÍ (*vyjde zleva, k BLONDÝNĚ*): Dva sudy praskly. A desítky už tam taky moc nebude.

BLONDÝNA (*jak zavírá klavír, neodolá, klekne na sedátko a vytuká několik tónů – zní to hloupě a falešně*): Slyšels ho? Ten na to uměl sáhnout! (*VRCHNÍ, jak jde kolem ní, plácne ji, skloněnou, přes zadnici. BLONDÝNA se napřímí.*) Oldo!

Scéna se zatmí.

Proměna

Světlo na proscénium. U levého portálu patník, u pravého kruhový panel s návěstím PŘIJĎTE NA ŠKOLNÍ AKADEMII! Zprava přicházejí VLADIMÍR s IRENOU. VLADIMÍR drží Irenin stříviček v ruce. Oba se zastaví.

IRENA: Řekni mi dobrou noc.

VLADIMÍR: Dobrou noc.

IRENA: Řekni mi: přeju ti hezkou dobrou noc.

VLADIMÍR: Přeju ti hezkou dobrou noc.

IRENA: Ty všechno bereš tak vážně!

VLADIMÍR: Se mnou není tak veselo. Já neznám figury!

IRENA: Nech mě žít, jo? *(Otočí se k němu zády.)*

VLADIMÍR *(nervózně se pokouší spravit střevíček):* Jak v tomhle můžeš chodit!

IRENA: Vidíš, a chodím! To jsem! *(VLADIMÍR se po ní jen podívá.)*
Máš kukuč jako ten chlap, co mi lez na nervy s tím ptačím zpěvem.

VLADIMÍR: To byl můj strejda.

IRENA: Jo, to mě houpáš! Ten holandr?

VLADIMÍR: Kam půjdem zítra? *(Podá jí střevíček.)*

IRENA: Vládo – to přece není pravda, s tou zkouškou?

VLADIMÍR: Naši jsou proti tomu.

IRENA: Když je postavíš před hotovou věc –

VLADIMÍR: Ty víš houby, tak mlč –

IRENA *(přejede mu prstem po nose):* Ty mladá nervózo. *(Vezme si jeho ruku, srovnává jeho dlaň se svou.)*

VLADIMÍR: Aspoň kdybych se naštvál!

IRENA: Zemřeš v osumdesáti!

VLADIMÍR: Jenže to se musí stát bůhvíco –

IRENA: Málo dětí, jen dvě.

VLADIMÍR: Bůhvíco, abych se naštvál.

IRENA: Ty budeš vášnivej, Vládó!

VLADIMÍR (*vytrhne jí ruku*): Tos tady ještě nebyla, měli jsme ve třídě nějakou Mařenku Píchovou, zamilovala se do jednoho mladýho kantora, a ten mrcha ji naschvál vyvolával, protože mu dělalo dobře, jak před ním stála celá zkoprnělá. Neřekla jedinou bitvu! Tak jsem se jednou zved a prásknul jsem dveřma. Jenže jsem potom nikomu neuměl říct proč, *proč* jsem to udělal! – (*Ironicky.*) „Teatrálně opustil třídu, aniž k tomu měl vážný důvod,“ Ale já měl – Já bych ho asi zabil v tý chvíli.

IRENA: Ty jsi dobrej!

VLADIMÍR: Na to já shořím. Já nikdy nemám vážný důvod! – No proč má být ze mne muzikant, a proč ne inženýr, proč? – Mají nakonec pravdu. Člověk musí mít něco jistého – zahrát, zahrát si můžu vždycky! (*Podá IRENĚ střevíček.*)

IRENA: To myslíš vážně?

VLADIMÍR: Smrtně.

IRENA: Tak už mi nechod' na oči, ty – ty lháři! (*Hodí po něm střevíček.*) Bábovko jeden!

VLADIMÍR (*chytil střevíček, překvapeně*): Ireno! –

PAVEL (*volá za scénou*): Irenóóó! (*Přibíhá s MILADOU zleva.*)

IRENA: (*hlučně*): Ahój! (*Vytrhne VLADIMÍROVI střevíček a rychle se obuje.*)

PAVEL: To se svět prodlouží, až se bude lítat nahoru! Co si kdo vybere?

IRENA: Schválně! – Co byste bral?

PAVEL: Jedině Venuši. U tý bych to snad dotáh na četaře!

IRENA: A Milada?

PAVEL: Nějakou malou hvězdu se zahrádkou! –

MILADA: Tos neuhád!

IRENA (*se směje, k VLADIMÍROVI*): A co ty? – Co ty si vybereš?

VLADIMÍR: Mně stačí tohle.

IRENA: Nojó, blbý ale jistý! – Já na Jupitera! – Páni! – A co když tam jsou už lidi?

PAVEL (*dá ruce k ústům*): Haló, vy tam nahoře, máte taky ruce a nohy a hůře?

IRENA (*opakuje po PAVLOVI*): Haló! – Tam nahoře? – Máte nohy? –
A hůře? –

SNB (*vyjde z portálu*): Co je to tady, panstvo? V noci se nehuláká.
V noci se spí. Jasno? (*Natáhne ruku k PAVLOVI, ten mu podá dovolenku.*) Tady neřveme na lesy, prosím pěkně. (*Vrací mu doklady.*) Tady jsme civilizovaný město, jasno?

PAVEL: Jasno. (*SNB sklouzne po nich pohledem a odchází. PAVEL za jeho zády.*) Dotočili jsme, panstvo. Úředně povolená hodina, prosím pěkně! – (*V tlumeném smíchu všichni odejdou vlevo.*)

HOST (*vyjde vpravo z jeviště*): Kam šli? Kam šli?

SNB (*ho potkává*): Rovnou za nosem, mistře! (*Zachází vpravo.*)

HOST: To je škoda! – Kuřátka! – A já je zaspal!... (*Odejde vlevo.*)

Proměna

Obyvací pokoj u Dohnalů. Pohovka s ložním prádlem. STARÁ PANÍ ve svátečním sedí sama u kulatého stolu, kabelku má na klíně, před ní na stole stojí kaktus v květináči a stojánek s modelem klobouku – několik takových – s modely i prázdných – stojí na skříni.

VLADIMÍR sedí na pohovce v pyžamu, rozespálý.

STARÁ PANÍ: A že spíš tady? (*VLADIMÍR neodpoví.*) Taky za tebe jsem se pomodlila. Prosila jsem svatou Terezii, svou patronku –

VLADIMÍR: A proč? (*Zívne.*)

STARÁ PANÍ: Abys měl zítra štěstí při zkoušce.

VLADIMÍR: To mi akorát pomůže! – Leda až se budu chtít dostat do nebe, ale to nechci... zatím.

STARÁ PANÍ: Počkej, ty rouhači, všichni jste teď takoví, ale až vám bude nejhůř –

VLADIMÍR: Vzpomenem si na svatou Terezu a bude nám hej!
(*Zvedne se a zajde do předsíně.*)

ZDENA (*vchází, přináší misku s třešněmi, klade ji na stůl, bere do ruky model*): Ta fazonka je slušná, co?

STARÁ PANÍ: To je nové?

ZDENA: I kdepak, ze starého.

STARÁ PANÍ: Že tě to baví! Tvůj vydělá dost, nevydělá? – Mají tu přece... Moděvu!

ZDENA: A přijdou za mnou, když chtějí něco lepšího. Dobrá koruna.

STARÁ PANÍ: Tak co s tím obědem? Dám ten bledě modrý servis, co říkáš?

ZDENA: To je staromódní!

STARÁ PANÍ: Z takového ještě nejed! – Proč spal tady?

ZDENA: Přived si z tancovačky hosta, mladý pán!

STARÁ PANÍ: Hosta? A koho?

ZDENA: Co já vím, kde ho sebral! Nejspíš na ulici. Jdu do pokoje a leží tam cizí chlap. Voják!

STARÁ PANÍ: A že šel tancovat! Zkoušky má přede dveřma! – Pojede večerním nebo až zítra? Večer by to měl lepší. Spát může u Tonči, už jsem jí psala.

ZDENA: Mělas vidět, co tu bylo včera odpoledne.

STARÁ PANÍ: Copak?

ZDENA: Já už s tím nechci nic mít a tobě bych taky radila –

STARÁ PANÍ (*převádí řeč na jiné téma*): Tak říkalas, že ten bledě modrý –

ZDENA: Být tebou, maminko, prodám ho.

STARÁ PANÍ: Ne, ne! Ten neprodám! Dostala jsem ho k svatbě. Stará Vídeň! – Co byste nechtěli? Všecko prodám! Servis, piano –

ZDENA: Ten ředitel z Agrostroje se mě už zase ptal.

STARÁ PANÍ: Je to kus nestydy! Už dvakrát jsem mu řekla –

ZDENA: Dal by patnáct tisíc na ruku.

STARÁ PANÍ: Já je nepotřebuju! –

ZDENA: Mohla bys nám půjčit. Máme už něco našetřeno –

STARÁ PANÍ: Kdepak, piano neprodám! – A na co vy potřebujete auto!

ZDENA (*vzdychne*): Prostří ten se zlatým proužkem. –

STARÁ PANÍ: Tvůj muž mě skoro nepozdravil.

ZDENA: Má starosti.

STARÁ PANÍ: Starosti! Prosím tě!

ZDENA: Všechno teď visí na něm.

STARÁ PANÍ: Akademie! – Školní akademie! – To dělali odjakživa sokolové! – Taky jsem vystupovala.

ZDENA (*všimne si kaktusu*): Tos ty přinesla?

STARÁ PANÍ: Vladimírovi se líbil. Je pro něj.

ZDENA: Všechno mu sneseš a povolíš, a pak si myslí, že jsme zlí.

STARÁ PANÍ: No dovol! –

ZDENA: Ten nápad s tou muzikou má taky od tebe –

STARÁ PANÍ: A víš, co to vůbec je? To je dar, dar od boha, mít takové nadání – a on má! Jednou budete rádi – Všude se dostane – v penězích se bude topit...

ZDENA (*se směje*): Z tebe měl být advokát, maminko!

STARÁ PANÍ: Já jen co vidím! – Tvůj táta byl taky umělec. Těžko začínal – ale dneska si umělců váží! Jak se jim žije!

ZDENA: Co ty najednou nechválíš! (*Strojí se u zrcadla.*)

STARÁ PANÍ: Když vidím něco dobrého –

ZDENA: A můj chce špatné?

STARÁ PANÍ: Moc dobrého škodí! –

ZDENA: Už se dohodli.

STARÁ PANÍ: Kdypak?

ZDENA: No, včera. Půjde do místa.

STARÁ PANÍ: A mně by nic neřek? (*Nese kaktus k oknu.*)

ZDENA: Budem ho tu aspoň mít na očích.

STARÁ PANÍ: Přece by mi něco řek! –

ZDENA (*podívá se na kaktus*): Mám ráda begonie. Do všech oken si je dám! –

STARÁ PANÍ: Tak je to tedy! –

DOHNAL (*vejde z předsíně, holí se*): Lahvové pivo – máte?

ZDENA: Počkáme, až ty si vzpomeneš!

DOHNAL: Nějaké chlebičky se mohly vzít z bufetu – bude tam toho spousta!

ZDENA: Aby nám to zas někdo vyčet, ne?

DOHNAL: A čerstvou kávu! – On je kafový. Starý mlsoun.

STARÁ PANÍ: Na to bych nepřišla!

DOHNAL (*k STARÉ PANÍ*): Co líp zní, vy jste sečtělá: Zahajuju tímto naši slavnost – anebo: Pokládám naši slavnost za zahájenu?

STARÁ PANÍ: Za mne se tolik neřečnilo!

DOHNAL: Kruci! Viržinka! – On kouří viržinka! – Jestlipak se seženu? To by se hodilo, dát jich pár na stůl. (*Vytáhne peníze z kapsy.*) Kolik to může stát? – Ať skočí do trafiky. (*Dá peníze na stůl.*)

ZDENA (*volá do předsíně*): Zajdeš do trafiky. Hod' sebou.

DOHNAL (*nahlédne do papíru ležícího na stole, podá ho STARÉ PANÍ*): Náš Vladimír! Pěkné eso. –

ZDENA (*zastaví se u dveří do sousedního pokoje*): Musím do skříně. Mám tam všechny šaty.

STARÁ PANÍ: Přived si kamaráda – co na tom?

ZDENA: Jednou najdem na stole lístek: přived jsem si holku. Spím s ní.

DOHNAL: Biologický zákon. S tím musíš počítat.

ZDENA: Musím si pro šaty! – Mám čekat, až se vyspí? *(Pootevře dveře do pokoje a vejde tam.)*

DOHNAL *(k STARÉ PANÍ):* Vy nepůjdete na akademii?

STARÁ PANÍ: Kdopak by všechno uchystal? Přivedete si hosta –

DOHNAL: Dejte si před ním pozor na řeč.

STARÁ PANÍ: Zním inspektora dřív než vy.

DOHNAL: Náramná známost! Kupoval u vás náhrobek pro ženu.

STARÁ PANÍ: A pěkný, slezská žula! Ale hrob nechal zpustnout.

DOHNAL: To mu zrovna nepřipomínejte.

ZDENA *(vchází, nese šaty na ramínku):* Ten neví o světě! – Je ho plná postel. Kde ho sebral – takového! –

DOHNAL *(vtipkuje):* Maminka patří vlastně k vykořisťovatelské třídě, když se to tak vezme.

ZDENA: Prosím tě, takové kamenictví –

STARÁ PANÍ: Byli jsme umělecký závod!

DOHNAL: A dláždili jste náměstí!

STARÁ PANÍ: I to jsme dělali! Dodnes šlapete po naší práci. – Rejpal!

ZDENA: Ale maminko! – *(Bere klobouk ze stojánku a zkouší si ho.)*
Tak prosím! Dvakrát předělaný a nikdo nic nepozná!

DOHNAL: Taky bys už mohla přestat s těmihle krámy.

ZDENA: Najednou ti to vadí! Najednou!

DOHNAL: Jen aby nebyl na žlučník!

ZDENA: Inspektor? Letošní kachna. Co by chtěl? *(Z chodby se ozve VLADIMÍROVO hvízdání.)* Maminka přišla orodovat.

DOHNAL: Oni mu strhnou tipec! Po neděli nastoupí do místa. *(Přistrčí talíř s třešněmi ke STARÉ PANÍ.)* Vemte si, jsou fajn!

STARÁ PANÍ: Jednoho syna mají – a dají ho do fabriky!

DOHNAL: Jiné o tom přesvědčuju a vlastního nenamočím? – Však mu neuškodí, poznat pořádnou práci! – Já jsem pro rovnost!

STARÁ PANÍ: Už měl na konservatoři být dávno! Jestli to chce někam dotáhnout, má nejvyšší čas.

DOHNAL: To by měl existenci! – Začne ve fraku a skončí... skončí v hospodě nebo u cirkusu. Je to luft, luft! – To pivo vychlad'te!

STARÁ PANÍ: Á, to jste vy.

ZDENA: Chcem ho taky mít na očích, maminko! Už teď si dělá známost!

DOHNAL *(udělal z papíru na stole „vlaštovku“, jakou dělají kluci):* No prosím, obyčejný papír a lítá to!

ZDENA: Neblbni!

VLADIMÍR (*vejde už ustrojený*): Dobrýtro.

DOHNAL: Dobrýtro.

STARÁ PANÍ: Tak co, mladý muži? – Jak je po muzice?

DOHNAL: Nemáš nám co říct? – Co je to za člověka?

STARÁ PANÍ: Přinesla jsem ti kaktus.

ZDENA: Jak to, že neměl kde spát? Proč sem jezdí, když nemá kde spát?

VLADIMÍR: Má tady děvče.

STARÁ PANÍ: Líbil se ti přece? To je špekbaum, *Grassula portulacae*. – Kvete jednou za osm let. Až ti bude pětadvacet, pokvete po třetí. Do té doby můžeš být slavný –

ZDENA: A tos musel zrovna ty – nikdo jiný tam nebyl, vid'?

DOHNAL (*usedne do křesla, VLADIMÍR mu podá polobotky a lžíci na obouvání*): Peníze! – Dal jsem ti včera! –

ZDENA: Můžeš si myslet. Dělal zas lorda, mladý pán! (*K VLADIMÍROVI.*) Poslechni, ty nikdy nic nebudeš mít!

DOHNAL: Pro něj koruna nemá cenu! –

STARÁ PANÍ (*vytáhne z kabelky pohled*): A co? – Šetříte, šetříte a pořád sedíte doma! Moje podnájemnice už je zas na rajzu. Ta všechno projí a procestuje. Tadyhle mi píše z Rumunska. (Čte.) „Milostpaní, jsem u moře, je tu překrásně, spravila jsem se o tři kila“ –

ZDENA (*vezme STARÉ PANÍ pohled, vybuchne*): Co stojíš? – Podívejte se na něho, jak stojí! (*Prohlíží pohled, hodí ho na stůl.*)

STARÁ PANÍ (*odvádí řeč od VLADIMÍRA*): Sjezdila jsem s nebožtíkem mužem celou Itálii. U nás je slunce pořád jen na skok, ale přijedete tam a řeknete: Jakkak ne, sluníčko je italské! – No aspoň do Rumunska. Je to taky kus světa.

VLADIMÍR (*náhle na DOHNALA*): Strejda Karel se vrátil.

DOHNAL (*trhne sebou*): Jak to víš? (*Vstane, ZDENA se na něj tázavě podívá.*)

VLADIMÍR: Byl tam včera. U muziky.

DOHNAL: Měl přece... angažmá! – Měl hrát v orchestru –

STARÁ PANÍ: V jakém orchestru?

DOHNAL: Záleží na tom? Nevím.

VLADIMÍR: Já to vím! – U cirkusu. Říkal mi, že jezdí s cirkusem.

DOHNAL: To flámování ti zatrhnu!

STARÁ PANÍ: V zimě si ode mne půjčil – tvůj bratr – a nikde nic.

ZDENA (*s hysterickým smíchem*): U cirkusu! – U cirkusu! (*Jde do předsíně.*)

DOHNAL (*k VLADIMÍROVI*): S tím vojákem – o tom si ještě promluvíme! (*Podává mu peníze.*) Skoč naproti! Pro viržinka! A něco pěkného, nech si poradit! (*Po VLADIMÍROVĚ odchodu, nutí se do klidu.*) Vám podnájemnice říká milostpaní?

STARÁ PANÍ: Švindl. Chce si starou bábu naklonit.

DOHNAL: Ty peníze dostanete. Kolik to dělá?

STARÁ PANÍ: Přišel po dvakrát. Dvě stě.

DOHNAL: Nemáte mu nic dávat. – Po neděli je dostanete.

STARÁ PANÍ: Radši by ses měl o něj postarat. Je to chudák. Nešťastný člověk.

DOHNAL: To si udělal sám. – Člověk musí vědět, co chce. To on neví. Nikdy to nevěděl. I do koncentráku se dostal z hlouposti, z klukoviny!

STARÁ PANÍ: Po válce jsi říkal, že je hrdina.

DOHNAL: Odmítne hrát německou hymnu – za heydrichiády! – Co z toho měl? – Tři roky v lágru. Tak to zahraju a myslím si svoje! – To je hrdinství? To je póza. – Anarchista a pozér! Nic víc!

ZDENA (*vejde, doobléká si šaty*): No? – Tobě to zřejmě nevadí – tahá se s holkou z takový rodiny! – Tvoje věc, až se kluk spustí.

STARÁ PANÍ: Co na nich máte, prosím vás? Je to slušná rodina – a situovaná!

ZDENA: To chodíš do kostela, maminko?

DOHNAL (*vybuchne*): Tak dost! – Už nechci nic slyšet! – Copak to někde je, tohleto! – Kde to jsme? – Co si myslí, ten spratek? – Že je tu všechno jen na hraní a na koukání nebo co? –

STARÁ PANÍ: Můj bože, mladý člověk! –

DOHNAL (*stojí v popředí*): Mně řek táta: Heleď, ty půjdeš na učitele a já šel! – A měl jsem taky... leccos jiného v hlavě! –

ZDENA (*od zrcadla, k DOHNALOVÍ*): Co sis to zvyk nosit šle! – Jestlipak někdo dneska v tvých letech nosí šle! –

DOHNAL (*ohrazuje se*): Chystej se, chystej se, moc času nemáme! – (*Odejde do předsíně.*)

STARÁ PANÍ (*za DOHNALEM*): Nebere si těch starostí moc?

ZDENA: Vidíš, maminko? – Kdepak! Ani slovo, ani slovo už za něj neztratím! Proč dělá všechno jak naschvál?

STARÁ PANÍ: Nakonec se naschvál zamiloval!

ZDENA: A když! Proč si nenajde pořádné děvče? Takových hezkých děvčat je tu! (*Obléká si punčochy.*)

STARÁ PANÍ: Copak tomu se dá poroučet? Mluvíš už jako on!

ZDENA: Proč tam nezůstala, v té Praze?

STARÁ PANÍ: Má tady tátu, nemá?

ZDENA: U toho dostane školu!

STARÁ PANÍ: Nech být, paní je šikovná! – V nemocnici mi nikdo tak neposloužil! Takovou vrchní abys pohledala!

ZDENA: Vdova, dospělého syna má a zblázní se do mužského. – Je dobře o pět let starší než on! –

STARÁ PANÍ: Vidiš – a líbila se mu! Všechny jí můžete závidět!

ZDENA: A to dělá komunistku! – Proč se tu její syn ani neukáže? Ta holka se asi má na co koukat! Nedej bůh, aby náš Vladimír!

STARÁ PANÍ: Bude jich ještě mít, váš Vladimír!

ZDENA: Chytí se takové, všechno nechá a co? Za pár let bude vyřízený. Už teď chodí jako mátoha.

STARÁ PANÍ: A kdo ví, proč se trápí!

DOHNAL vejde, doobléká se.

ZDENA: Já vím svoje, maminko! Já vím svoje!

DOHNAL: Jsi tragédka.

ZDENA: Ještě mě uráží – za to, že se starám!

STARÁ PANÍ (*k DOHNALOVI*): Tak co, pustíš ho zítra? – Zkusit to přece může. – Za to nic nedáte. –

DOHNAL (*pohlédne na ZDENU*): No, mám čas. – Inspektor přijede v půl desáté. (*Odchází.*)

VLADIMÍR vejde, klade na stůl krabičku viržinek.

ZDENA (*k VLADIMÍROVI*): Přijdeš včas, doufám! A nemrač se, budeš mít na čele vrásky. – (*Odejde za DOHNALEM.*)

Pauza.

STARÁ PANÍ (*sedí zády k VLADIMÍROVI*): To piano asi prodám. Ten ředitel z Agrostroje už se mě zase ptal.

VLADIMÍR: Prodej!

STARÁ PANÍ: Přilepšila bych si! – Moc mi toho nedávají.

VLADIMÍR: Prodej, prodej.

STARÁ PANÍ (*k němu přistoupí*): Copak tu bylo včera? (*Strká mu peníze.*) Tady máš na cestu! Ujed' jim! –

VLADIMÍR: Nikam nepojedu.

STARÁ PANÍ: No, myslela jsem, že víš, co chceš.

VLADIMÍR: A jak jim to mám vysvětlit?

STARÁ PANÍ: A co jim chceš vysvětlovat?

VLADIMÍR: Mají docela pravdu! – Inženýr! To je existence! – Udělám jim ho, proč ne?

STARÁ PANÍ: Á, zvrtačili tě!

VLADIMÍR: Mají pravdu. – Inženýr nemůže nikomu nalhat, že udělal něco jiného, než má v papírech! – A když to udělá, je z toho *něco!* – Je z toho světlo, je z toho dům, je to k *něčemu* a nikoho nenapadne, že dělá zbytečnou věc! – To dá rozum, že ne! – A já můžu nechat kvičet flétnu nebo kvílet housle, co z toho? – To ještě nikoho nezachránilo! – Copak to má ňákou sílu? – Síla je důležitá. – Stačí buben.

STARÁ PANÍ: A já si nohy nešetřím, na oběd je pozvu, myslím si – Inspektor je rozumný člověk, sám ztratí slovo –

VLADIMÍR: Tos nemusela.

STARÁ PANÍ (*dotčeně*): No – sbohem!

VLADIMÍR: Sbohem!

STARÁ PANÍ (*se zastaví*): Myslela jsem, že aspoň někdo z téhle rodiny, aspoň *někdo!*

VLADIMÍR: Tomu ty nemůžeš rozumět! –

STARÁ PANÍ (*odchází*): Kaktus si vezmu zpátky. Stejně by u vás zašel. Je to můj nejhezčí. (*Odejde, kaktus nechá stát na stole.*
VLADIMÍR se dívá za STAROU PANÍ.)

ZDENA (*z předsíně*): Maminko?

STARÁ PANÍ: Zajdu si do Modré hvězdy na kafe. Nenabídli jste mi.
(*Zmizí v předsíni.*)

ZDENA (*v předsíni*): Tak si zas myslím, co když má starožitnosti rád? – Dáme přece ten bledě modrý, co říkáš? –

PAVEL (*vejde z vedlejšího pokoje, má khaki košili, rozhalenou, s vyhrnutými rukávy*): Hlásím dobrýtro. (*Sako od stejnokroje hodí VLADIMÍROVI.*)

VLADIMÍR (*chytí sako v letu*): Dobrýtro.

PAVEL: Už je vzduch čistej? – Takhle přepychově jsem nespál, ani nepamatuju. Prachový peřiny! – Vidět mě súdruh major – (*VLADIMÍR si zkouší sako od stejnokroje přes ramena. PAVEL stane proti němu.*) Bažant by z tebe byl! – Ale ty ruce, sou-druhu, ty ruce! – Přivážu vám je k násadám od vidlí! – A hlavu zpřímá! – Vesele se podívat na svět! – (*K VLADIMÍROVI.*) Trochu jsem ti to zkomplikoval, co?

VLADIMÍR: Ale vůbec ne.

PAVEL: Takový nezvaný – to je rána do rodiny řádné! – Moh jsem spát za městem, na čerstvém povětří. Ted' jsou sena. Našinec to zná. Šplhá po kopcích, má to za košilí a všude! – To mi odpusť!

VLADIMÍR: Však se nic nestalo.

PAVEL: To jsi jak vyšínutej: piješ – rum, svobodu, svoji holku a všechno – a nic proti sobě nemáš. Aspoň chvíli. A to je chyba! – Člověk má mít pořád něco proti sobě, aby „neustrnul“. To náš súdruh major –

VLADIMÍR: Má něco proti tobě?

PAVEL (*se směje*): A hele, kaktus! – Jo, pít se nemá! – To ti je taková sorta lidí a ty lidi pořád něco hledaj, a pořád s tím nejsou hotoví. A každý ráno si řeknou: dneska to určitě bude! – A přijde večír, a zas to není a maj z toho smutek jako koleno!

VLADIMÍR: A co ty hledáš?

PAVEL: Nedávno nám četli na estrádě takovou básničku. „Jsme prostý jako vzduch a chleba a šťastný jako lesní zvěř.“ – To jsem si zapamatoval.

VLADIMÍR: To se ti líbilo?

PAVEL: Jo. Já mám rád, když to myslí někdo tak dobře!

VLADIMÍR: Kdyby to bylo jako chleba! –

PAVEL (*usedne na židli proti VLADIMÍROVI, zkříží nohy*): A co to je „štěstí“, ty hlavo? (*VLADIMÍR mlčí.*) Taková filosofie, žejo? Fůra vymyšlených věcí a na ty fůře nějaký spasitel, taková napěchovaná lebka a rozváží útěchu. Samí kulišáci. Jarmark!

VLADIMÍR: Štěstí nemusí být.

PAVEL: Mělo by bejt!

VLADIMÍR: Tak to s ním zkus. Třeba ti vyjde.

PAVEL (*zasměje se a z ničeho nic plácne VLADIMÍRA plnou dlaní do stehna. Ten se napřímí a stejnou měrou mu to oplatí, PAVEL*

odvede silnější ránu, VLADIMÍR nezůstane pozadu. PAVEL se docela klukovsky rozřehtá, zvedne se, zapíná si opasek): A co ty? – Taky to na tebe někdy sedne?

VLADIMÍR se zvedá.

A co s tím, člověče, děláš?

VLADIMÍR (*tou klukovinou ožil*): Hraju.

PAVEL: Cože?

VLADIMÍR: Hraju až se neznám.

PAVEL: Jo, hraješ! – Tak to je gól. To já neumím na nic hrát. (*U zrcadla.*) Pořád čekám, že potkám takový štěstí, který mi neuhne, když po něm šáhnu.

VLADIMÍR: Když se musíš pořád něčeho chytat...

PAVEL: Jsem chytlavej. Ty hraješ na něco a já si hraju, hraju si. No!

VLADIMÍR: Na to jsi už trochu velkej.

PAVEL: Náš major, když je v náladě, říká: Soudruzi, den je pevnost, kterou je třeba dobýt. – Tak se snažím. Já žiju vlastně jen dneska.

VLADIMÍR: Zbláznil bych se, kdyby bylo jen dneska!

PAVEL: A je, pořád, pořád je jenom teď!

VLADIMÍR: Copak jsme jenom to, co jsme?

PAVEL: Máme to spočítaný. Vocad' až pocad'.

VLADIMÍR: To jste vy, s tou vaší násobilkou!

PAVEL: Ty si vymejšlíš, co? Chceš dělat divy, žejo? Takovej „divotvůrce“! Ale co když se lidi nebudou divit tomu, co děláš?

VLADIMÍR: Tak budu nahranej –

PAVEL (*ušklíbne se*): Já už se teda nedivím. Ničemu. Naposled jako dítě. To mi bylo divný i to, že kvetou třešně A pak mi řekli: neblbni, to je docela přirozený! – Tak neblbnu.

VLADIMÍR: A hraješ si.

PAVEL: Jo.

VLADIMÍR: A jsi z toho smutnej, protože to nikam nevede.

PAVEL: Ty máš naději, žejo?

VLADIMÍR: Třeba mě to za čas taky přejde a začnu si hledat šikovnej flek – jestli se neutrhnu.

PAVEL: Aha! – Vodvaz – to je ono! Udělej vodvaz! A co, máš veselou holku, buď rád!

VLADIMÍR (*je trochu nespůj, že tolik mluvil*): A ta tvoje?

PAVEL: Taky... bývala veselá.

VLADIMÍR: Už není?

PAVEL: Já ji trápím, víš?

VLADIMÍR: Tak ji netrap.

PAVEL: Taky si myslím. Měl bych s tím přestat. Asi to udělám.

VLADIMÍR: Vezmeš si ji?

PAVEL: Copak tím se to vyřeší?

VLADIMÍR: Co se má vyřešit?

PAVEL (*pokrčí rameny, mnohovýznamně*): To! (*Rozhlédne se pokojem.*) Ty se máš! Ty si žiješ! –

VLADIMÍR: Půjdeme?

PAVEL: No jo – vlastně! – (*Sebere ze stolu papírovou vlaštovku.*) Co to má na křídle? (*Čte, podívá se na VLADIMÍRA, rozesměje se, hodí vlaštovku do vzduchu, dívá se za ní, jak krouží.*) Protože nemá kde spát! – (*Vykročí.*)

Scéna se zatmí.

Proměna

Ulice. VÝPRAVČÍ se ŽENOU a KLUKEM v pionýrském šátku.

ŽENA: Přinesu ti tam oběd.

VÝPRAVČÍ: Až po jedné, vypravujeme vlak.

ŽENA (*ke KLUKOVI, synovi*): Že ty si nikdy nic nepamatuješ? Přece vám paní učitelka říkala, kdy máte sraz?

KLUK: Když mě táta neuvidí! –

VÝPRAVČÍ: Jo, hošku. Služba je služba.

ŽENA: Ty nedáš bez táty ránu, ty kluku!

PANÍ S PEJSKEM (*na VÝPRAVČÍHO*): Dobrý den! Do služby?

VÝPRAVČÍ: Dobrý den. Do služby.

PANÍ (*k ŽENĚ*): Jdeme na slavnost! – Ředitel bydlí v jednom domě –

ŽENA: Náš Milan cvičí, vid'? – Jestlipak jsi to nezapomněl?

PANÍ: Ten aby něco zapomněl! – Takové šídlo!

VÝPRAVČÍ (*chladně*): Na shledanou.

PANÍ: Na shledanou, pane přednosto!

KLUK usedl na bobek k pejskovi.

ŽENA (*ho táhne za ruku*): Nech toho psa, kousne tě! –

PANÍ: My jsme hodní! My nekoušem! (*Zvedne pejska ze země.*) Vidíš, Amičko? Neděle – a pán jde do služby!

VÝPRAVČÍ s rodinou zajde. PAVEL s VLADIMÍREM přicházejí.

Vidíš? – To je hezký vojáček! Tomu to sluší!

VLADIMÍR (*ji zdraví*): Dobrý den!

PANÍ: Dobrý den! – Jestlipak jste si všim, mladý pane? Někdo nám namaloval přes noc na dveře srdce inkoustovou tužkou!

PAVEL (*na VLADIMÍRA*): To není srdce!

PANÍ: Ne? – (*Dělá překvapenou, pak se chichotá.*) A jsou nedávno natřené! (*Na VLADIMÍRA.*) Copak vy, vy jste slušný, ale chodí tu všelijací – (*Odejde.*)

PAVEL: No nazdar! To bude smůla! –

VLADIMÍR: A kde ty vlastně máš rodiče?

PAVEL: Mně táta zemřel.

VLADIMÍR: A matka?

PAVEL: Žije tu, ve městě. S chlapem.

VLADIMÍR: To jsem nevěděl! –

BLONDÝNA jede kolem nich s vozíkem.

PAVEL (*ji spatří, hlučně jí volá vstříc*): Dobrýtro! – Kampak jedete?

BLONDÝNA (*se zastaví, vesele*): Ke škole, mladý pane.

PAVEL: A co tam?

BLONDÝNA: Mají slavnost! – Vezu limonádu a polárku! –

PAVEL: Prodejte nám dvě!

BLONDÝNA: To nejde, mladý pane!

PAVEL: Ale to je škoda, poslyšte. To je škoda!

BLONDÝNA: Přijďte na slavnost a prodám! *(Odjíždí s vozíkem.)*

PAVEL: Škoda! – Škoda, škoda jí. *(Dívá se za BLONDÝNOU.)*

BLONDÝNA *(volá za scénou):* Tak přijďte!

VLADIMÍR *(v rozpacích):* Máš kam jít?

PAVEL: Mám vždycky kam jít.

VLADIMÍR: Tak – na shledanou.

PAVEL: Servus. A díky! *(Dívá se za VLADIMÍREM, pak uhne na opačnou stranu, dá ruce do kapes a začne si hvízdát. Zleva přichází SNB. PAVEL vyndá ruce z kapes, oba se po sobě podezřívavě podívají. SNB odchází, ještě jednou se ohlédne za PAVLEM, jako by se upamatoval, a zajde. PAVEL dá ihned ruce do kapes a zvolna odchází, hvízdá si.)*

Opona.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Primářův obývací pokoj, široká pohovka, stůl, na něm stojánek s rozevřenou knihou, z popelníku kouří cigareta. Zády ke stolu stojí PANÍ MAGDA se šálkem kávy v rukou, u pohovky MILADA.

PANÍ: Kde se v něm vzala ta hrubost?! – Můj otec pil a kolikrát ztlouk matku i nás, děti, a my jsme si nedovolily, ani ve snu nás nenapadlo! – Proč nepřišel? Já za ním přece běhat nebudu!

MILADA: Má z toho strach.

PANÍ: Ze mě? Kdyby aspoň to! – Nesmíte mu všechno věřit. – Vždyť už to budou tři roky – Otomar se tenkrát ke mně stěhoval. Pavel přijel, večerel s námi. Dokonce dárek nám přines, porculánovou mísu, sám ji navrhl a udělal. Docela hezky jsme se bavili – a ráno najdu na stolku lístek: Buď hodně šťastná, Pavel. – Od té doby se neukázal.

MILADA: On vás má rád.

PANÍ: Nechová se podle toho! – Musel by leccos chápat. – Jestli vám namluvil něco jiného, tak lže. Lže! – Bohužel. Pavel má takovou povahu. Je přemrštěný.

MILADA: Možná. – Když jsem ho poznala, byl opilý. Popral se, vyhodili ho z hospody. Bylo to zrovna tu noc – jak od vás odešel. Tancovali jsme spolu jen jednu písničku. – Když ho vyhodili, šla jsem za ním. – Tak, bylo mi ho líto. – Pršelo. Nechtěl se schovat. Roztáhla jsem deštník a prochodili jsme celou noc,

s deštníkem nad hlavou, i když už dávno nepršelo. Ráno jsme se zastavili u vodárny. On si toho všiml a prvně za celou dobu se zasmál. Řekl mi, že se jmenuje Pavel. Od té chvíle ho znám. *(Z vedlejšího pokoje se ozve hudba z rádia a mužský hlas.)* Já ho neumím hájit. Mám ho ráda.

Pauza.

PANÍ: V kolik se máte sejít?

MILADA: V jedenáct u školy.

PRIMÁŘ přichází z vedlejšího pokoje.

(Zmateně k PANÍ.) Přijďte tam, prosím vás! *(Jdou do předsíně.)*

PRIMÁŘ si hvízdá, zvedne telefon. PANÍ MAGDA se vrací z předsíně.

PRIMÁŘ *(položí telefon):* Že si nelehneš, Magdo? *(Ukrotí knoflíček u rukávu.)* A sakra! – *(Rozhlíží se po podlaze.)* Je pryč! Hrom do knoflíku!

PANÍ vezme z malého proutěného košíčku nit a jehlu a začne PRIMÁŘI přišívat knoflíček k rukávu.

Myslel jsem, že půjdeš na tu jejich slavnost. Bude to otrava, ale přišla bys na vzduch. – Zašiju všecko – ale knoflíček od košile, na to si netroufnu! *(Směje se.)* Můj profesor v Brně říkával: my chirurgové a milenci – my jsme už poslední rukodělníci. Jinak je všecko samá technika! – *(Rozesměje se. Zvoní telefon.)* To bude pro mne, Magdo!

PANÍ (*zvedne sluchátko*): Prosím? – Ano. – Kdo volá? – Kdo volá, prosím? (*PRIMÁŘ se přiblíží. PANÍ zavěsí.*)

PRIMÁŘ (*když se k němu PANÍ vrátí*): Někdo to přece byl?

PANÍ (*došije knoflíček*): Neohlásil se. Někdo.

PRIMÁŘ: Anima Anonyma. (*Směje se.*) Povím ti ohromnej fór – chytrej!

PANÍ: Chceš čaj, nebo kakao? (*PRIMÁŘ se podívá na PANÍ MAGDU. PANÍ MAGDA sedí u stolu, otevře knihu.*) Tak povídej.

PRIMÁŘ: Na to musí být nálada. (*Pohvizduje si, vybírá si kravatu.*)

PANÍ: Včera jsem měla službu s tou malou, černovlasou –

PRIMÁŘ: Á – Karmen!

PANÍ: Ano. S tou. Prochází se po chodbách jako po bulváru. Ptala jsem se jí nedávno, proč jste si vybrala zrovna tohle? Jako by jí vůbec nezáleželo na tom, co řekne: Pro něco jsem se musela rozhodnout.

PRIMÁŘ: Mládě. Z toho se vyrůstá.

PANÍ: Nebo taky ne.

PRIMÁŘ (*podívá se na PANÍ*): Co to s námi zas je? (*Vyndá z aktovky láhev.*) Jamaica. Present. A nevypadal na to ten chlap! – Mně se nezdá být zlá. A pak – nějaká transakce... bude zrovna s ní sotva možná.

PANÍ: Pročpak?

PRIMÁŘ: Má strýčka na okrese. *(Naleje si sklenku.)*

PANÍ: Copak ti za to dal?

PRIMÁŘ: Dovol!

PANÍ: Poslat ji zpátky na školu.

PRIMÁŘ: Jsi nemožná idealistka, Magdo. To bych si dal, dívat se na všechno tak naivně. I když správně – de jure, de honoře a tak dále! *(Naleje druhou sklenku.)* Ty už z ní něco uděláš! No? Hod' to do sebe. Zaručený exot. Made in Bumbéj! Pomůže ti.

PANÍ: Vypadám tak špatně?

PRIMÁŘ: Hotový nesmysl vzít si třikrát za sebou noční.

PANÍ: Na nikoho tam není spolehnutí.

PRIMÁŘ: Tak tohle je komplex, obyčejný komplex, má drahá! Všichni jsme nahraditelní.

PANÍ: Mám tedy komplex.

PRIMÁŘ: Duše je stav naší physis. Na tohle dám. A vůbec – vy tělo podceňujete. – Duch je starý sadista, tohle říkal už „Jánevímkdo“. Paní je unavená, chce se jí spát, ale kdepak! – Paní si čte a je jí špatně z jejího těla – a když se tomu chudáčko vzpouzí, pošle na ně pluk černé kávy a cigaret, samé násilí mu činí – a tohle má za to: stín v duši, světabol, mrzuté myšlenky. –

Aha? – Hezky jsem kázal? (*Bere z aktovky noviny, dívá se na zadní stránku.*) Poslyš, kdy jsme to byli prvně spolu na sále?

PANÍ: Padesát sedm. – Třiadvacátého ledna.

PRIMÁŘ: Třiadvacátého ledna? Aha. Ta perforace! Prosím tě, ty máš paměť! No vida! – Dvacet tři! Dvacet tři. (*Vyplňuje ticket na sportku.*)

PANÍ (*nevidí ho*): To už je dlouho, co?

PRIMÁŘ: Dlouho, dlouho! (*PANÍ si všimne, co dělá, skloní se ke knize.*)
K čemu ti tohle je! – Systematicky se ničíš. Zakážu ti to. Zakážu –

IRENA (*vejde v županu*): Dobrýtro! – Ahoj, táto!

PRIMÁŘ: Nazdar, slečno. Kdypak jsme přišli?

IRENA: Ještě za světla.

PRIMÁŘ: Nešlo by to už za tmy?

IRENA: Já se bojím tmy. (*Zamíří ke stolu.*)

PRIMÁŘ: Vy jste mi generace! Kam se tak ženete, co?

IRENA: To my každému neřeknem.

PRIMÁŘ: Zrovna předevčírem přivezli dva takové smrady, motor-káře. – Zeptej se Magdy. Jeden exnul po cestě a druhej se ještě neprobral. Kolik mu může být? –

IRENA: Sedumnáct. Všem lotrům je teď sedumnáct.

PRIMÁŘ: Aby ti to nezůstalo, těch sedumnáct! – Vida, to je číslo, sedmnáct! (*Píše.*) Sedmnáct!

IRENA (*vezme sklenku ze stolu*): Můžu?

PRIMÁŘ: Není pro tebe.

IRENA (*pohlédne na PANÍ, lízne si*): Tohle nepiju! Za správkou těla! (*Usedne do křesla, kolena pod bradu.*) Bylo tam veselo.

PRIMÁŘ: Jednou se vypravíme spolu.

IRENA: Kdypak asi?

PRIMÁŘ: Zatím to nejde, zlato. Ale jednou se utrhnu... a zatancujem si spolu. Myslíš, že bych jim nestačil?

IRENA: Komu?

PRIMÁŘ: Tvým ctitelům.

IRENA: To chci vidět!

PRIMÁŘ (*odchází s klíčem na prstě*): To uvidíš! To uvidíš! (*Odejde.*)

IRENA (*náhle přistoupí k PANÍ a obejmě ji*): Magdo! – Vy se zlobíte?

PANÍ: Proč? – Jaks na to přišla?

IRENA (*zvedne ze stolu zapálenou cigaretu*): Propálíte si ubrus.

PANÍ: Jaké to bylo včera?

IRENA: Prima to bylo. Když já jsem k ničemu. Nikdo mě nebere vážně!

PANÍ: Ani ten tvůj? – Přiznej se. Máš přece někoho, nemáš?

IRENA: To nic není! – To je jen tak. Chodili jsme spolu do třídy.
Z toho nikdy nemůže nic být. – Kamarád za kamaráda dejchá.

PANÍ (*se směje*): A z čeho podle tebe, může něco být?

IRENA: Já budu asi monstrum. – Tetinka v Praze říkala, že mám napsáno na tváři „ber!“ a ty že jsou nejhorší. – Jenže tetinka není kompetentní! – Magdo? – Jak teď vypadá váš syn?

PANÍ: Voják! – Ani ti nepovím.

IRENA: Kolik mu bylo na té fotografii, co máte v pokoji?

PANÍ: To je... starší fotografie.

IRENA: Nojo, tam nemá ještě ježoura. (*Rychle.*) Víte, na co jsem přišla? – Vlastně je to můj bratr! S klukama je vždycky legrace. Proč k nám nikdy nepřijde? – Jarmila, co seděla se mnou, má taky bratra. Nedávno přišla do školy s takovouhle modřinou a říkala, že ji učil tancovat rokenrol – vážně!

PANÍ: Ty bys asi nedokázala být sama.

IRENA: Byla jsem u tetinky celé dny sama. – Ale v Praze bylo aspoň na co koukat. Tady si člověk může jedno oko schovat a o nic nepřijde.

PANÍ: V tvých letech jsem se už musela živit. Doma nás bylo pět.

IRENA: Měli jste aspoň bídu, ale my nemáme nic, z čeho se dá něco udělat.

PANÍ: To jsou hloupé řeči, Ireno!

IRENA: Jak to? – Chtěli jste udělat, aby se vedlo všem dobře, a když se vede všem dobře – tak už není co dělat!

PANÍ: Copak chceme jen to?

IRENA: Já vím. – Ve škole nám říkali, že máme rozvíjet svou osobnost – ale jak se to dělá, když někdo rozvíjí svou osobnost? No jak? –

PANÍ: Ty bys potřebovala trochu té bídy a starostí! – Žije se ti moc snadno. Nevíš, co chtít. – Chceš vůbec něco?

IRENA: Táta chce, abych si udělala kurs a šla k vám.

PANÍ: U nás se musí dělat! –

IRENA: Všude se musí dělat. Na to je zákon!

PANÍ (ostře): Jenže u nás jsou nemocní lidé! K nám se nechodí pro parádu. Já prostě – to já nedovolím!

IRENA: Tak půjdu jinam. Stejně se vdám. Mám z toho strach, ale vdám se. Hezkou holku nic lepšího nečeká. Táta to taky říká.

PANÍ: Ty jsi stvoření!

IRENA: Já jsem se nestvořila. – Tuhle nám naše třídní na rozloučenou říkala, že se musíme snažit, aby z nás byli krásní socialističtí lidé a kluci za mnou si šeptali, že dostanu státní cenu, protože ze třídy jsem nejkrásnější já

PANÍ: Ty krásó! – To je klukovina, Ireno.

IRENA: Pak si mě zavolala a řekla mi, že ze mne nikdy nic nebude, když tohle nebudu brát vážně. Já budu asi hloupá.

PANÍ: Chodíš po břehu. Jenže to nebude věčně. – Utrhne se to s tebou, ani nebudeš vědět jak. Pak si to povíme! Budeš najednou v tom a už se nezastavíš.

IRENA: Panebože, ať už jsem v tom! (*PANÍ se dotkne rukou jejích vlasů, jde k oknu.*) Vy jste docela jiná. Že se na mne nezlobíte, Magdo?

PANÍ (od okna): Blázínku!...

IRENA: Magdo? – Já jsem ho asi viděla.

PANÍ: Koho?

IRENA: Byl to určitě on. Pavel. Včera, u muziky. Vy jste to nevěděla, Magdo?

PANÍ (v rozpacích): Víím to. – Psal mi, že přijede.

IRENA (vyskočí z křesla): Magdo! – Představte si – tancoval se mnou a neví nic! Vůbec neví, kdo jsem! – A co vám psal?

PANÍ (*u okna*): Tak vidíš... To já ani nevím, jak tancuje.

Odbíjení hodin.

Ta slavnost už asi začala, co? (*Je zmatená, vezme ze stolu sáček s cukrovím.*) Nemáš chuť? Ovocné želé. Kupuji si to na noc – a vždycky to zapomenu sníst... (*Rychle odejde do vedlejšího pokoje.*)

PRIMÁŘ (*vchází, utírá si ruce*): Tak, panstvo! – Na druhý měsíc mám slíbenou garáž. (*Všimne si nepřítomnosti PANÍ.*) Šla spat? – Tady v ulici. – Bude po starostech. (*Sáhne IRENĚ na tvář.*)

IRENA: Já si to nechám. Ať každý vidí, jaké má městský chirurg špinavé ruce.

PRIMÁŘ (*si otírá ruce do hadru*): I nenecháš. Nelíbila by ses.

IRENA: Komu?

PRIMÁŘ: Přiznej se! – Fešák? (*U dveří do vedlejšího pokoje.*) Magdo, spíš?

IRENA: Mně se líbí.

PRIMÁŘ: Má už dopravní prostředek?

IRENA: To sotva.

PRIMÁŘ: No to je chyba! Láska se silně motorizuje.

IRENA: Nemá nic než mne.

PRIMÁŘ: Hó! Ta si o sobě myslí!

IRENA: Sám mi to řek.

PRIMÁŘ: Nějaký podvodník. Dej si pozor!

IRENA: Myslí to vážně. Na to vem jed.

PRIMÁŘ: Tak si ho hled'! A protože ze samé lásky se žít nedá... *(Dá jí stokorunu.)*

IRENA: Děkuju!

PRIMÁŘ: Prosim! Není to moc? Já k tomu nikdy tak lacino nepřišel... v tvém věku. Ostatně, ani teď ne. *(Nahlédne do knihy.)* Copak čte naše paní? Kouzelný vrch! Thomas Mann! – *(Na IRENU.)* Pátá kapitola: „Polévka věčnosti a náhlé jasno“. No! Polévka věčnosti? – *(Vrtí hlavou.)* Pětka! Zkusíme to s tou pětkou! Byl to beztoho žid, nebyl? – *(Na IRENU.)* Nic neznáš, studentko. A to je chyba! Veliká chyba!

Zprava vejde PANÍ, je oblečena. do letních šatů – bílé s modrými chrpami, v rukou má kabelku a širák z modré slámy.

(PRIMÁŘ překvapeně.) No ne! Naše paní!

IRENA: Jé! To vám to sluší, Magdo!

PRIMÁŘ: Co je to za šaty?

PANÍ: Dárek. Od tebe.

PRIMÁŘ: Vážně? – Ale to ti to hezky udělali! – Neříkal jsem ti? Ten dědek z interny. Vyhrál první cenu čtyřicet papírů a umřel. Vždycky to potká takového, co už z toho nic nemůže mít. – Svezu tě tam autem.

PANÍ: A ty?

PRIMÁŘ: Chci si připravit něco na zítra. Neděle je pomalu jediný den, kdy se tam dá něco udělat. – A naše slečna?

IRENA: O mne se nestarej. Mám svoje tempo.

PRIMÁŘ: Má svoje tempo! – To je dobré. Žádné toulačky do noci jako včera!

IRENA: Nápodobně!

PRIMÁŘ: Jak jsme to mysleli?

IRENA: Mysleli jsme, že půjdem všichni na oběd.

PRIMÁŘ: Takový přepych! Rodinný oběd! – Moc práce, holčičko.

IRENA: Asi zas ujedu do Prahy. A vůbec nevím, jestli se vrátím.

PRIMÁŘ: Ještě ráda. Kdo by ti spravoval kapsu? (*IRENA položí peníze na stůl.*) Co to má být? (*IRENA odejde rychle vlevo.*) Ireno? – Okamžitě si to vezmeš! – (*Na PANÍ.*) Co je s ní?

PANÍ: Sedmnáct let. Sedmnáct – to je číslo!

PRIMÁŘ (*si bere aktovku a plášť*): Magdo – vezmem si dovolenou a pojedeme všichni tři – okružní po Slovensku! – Už si to slibujem! – Měly byste si spolu promluvit. Co já jí můžu říct?

PANÍ: Myslela jsem, že půjdeš se mnou.

PRIMÁŘ: Magdo! –

PANÍ: Je to tak důležité, abys tam dneska byl?

PRIMÁŘ: Je to důležité. – A pak – tyhle akademie – to je na mne mord! – Jsem rád, že je Irena z té školy venku –

PANÍ: Už kvůli ní! – Ani ses tam neukázal, ani jsi nikomu nepoděkoval –

PRIMÁŘ: A s kým se tam budu vybavovat? – Ředitel leží u mne.

PANÍ: Někdo ho zastupuje.

PRIMÁŘ: No, našli si toho pravého! Takový učítýlek, ale spolk by ministra, jakou má hubu.

PANÍ: Jak ty jsi hned s každým hotový!

PRIMÁŘ: Já do nich vidím.

PANÍ: A o nás nevědí nic?

PRIMÁŘ: To víš, že drbou.

PANÍ: Měl bys být na sebe opatrnější.

PRIMÁŘ (*se usměje*): Ale!

PANÍ: Je to pro mne zlé, když musím slyšet od pacientů, že pan Primář –

PRIMÁŘ: Magdo!

PANÍ: Co na to můžeš říct?

PRIMÁŘ: Mohla bys pochopit –

PANÍ: Co mám pochopit?

Zvoní telefon.

Tobě se snad ohlásí. Karmen! (*Jde ke stolu, odkládá kabelku a slaměný širák.*)

PRIMÁŘ (*zvedne telefon, nejistě*): Ano? – (*Hlučně.*) Ano, zavolám vám ji. (*Položí sluchátko, pohlédne na PANÍ.*) Ireno! – Telefon! (*Na PANÍ.*) Půjdem?

PANÍ: Zůstanu tady. Jed' sám.

PRIMÁŘ (*stojí proti ní, přehodí plášť přes rameno a odchází*): Počkám dole.

PANÍ svléká rukavice.

IRENA (*vyjde z pokoje už ustrojená, PANÍ jde k svému pokoji*): Vy nikam nejdete, Magdo? (*PANÍ neodpoví, přemáhá pláč, zmizí ve svém pokoji. IRENA přistoupí ke stolu, zvedne sluchátko od telefonu.*)

Haló! – To jsi ty? – Nic. Zrovna jsem vstala. – Vůbec ne. Proč bych se měla zlobit? – To se ví, přijdu. – A co vlastně bylo včera? – Já si nic nepamatuju. – Vlášdo? – To přece není pravda – s tou zkouškou! – Ne, ty jsi blázen! Víš, co ti řeknu? Víš, co ti –

Z předsíně vejde PAVEL.

(IRENA překvapeně.) Kde se tu berete? *(Do sluchátka.)* U toho kaštanu na dvoře. Ale nic! Co by mi bylo? – Ahoj! Ahoj! – *(Zavěsí, jde vstříc PAVLOVI.)* Co tu děláte? Spad jste z nebe?

PAVEL: Dveře – byly otevřené.

IRENA: To není důvod! Nemáme lézt do cizího bytu a zvláště, když jsou dveře otevřené! –

PAVEL *(skočí jí do řeči):* Mám šperhák. – Musím to vysvětlovat?

IRENA: Tak to nevysvětlujte! – Vy jste měl včera řečí! – Nemáte aspoň cigaretu? – Jé! Taky kouříte tyhle chudinky? – Tátovy, vemte si. *(PAVEL odmítne.)* Já vím, jsou cítit špitálem. – Víte co? Budem si tykat. Říkat pořád „vy“, to mi připadá jako oklika. Tak si sedněte – tak si sedni, sire!

PAVEL: Ba ne.

IRENA: Ted' vás tu vidět táta!

PAVEL: Odjel. Zrovna ted' odjel.

IRENA: Á, špehoval! – Tak... tak se napij! – *(Posune k němu kalíšek, který tu nechala PANÍ.)*

PAVEL (*si vezme kalíšek*): A ty?

IRENA: Já to nemusím mít. – Dneska. (*Sedne si proti němu.*) Bud' rád, že nejsi odtud. Tady je nuda.

PAVEL: A mít pana otce doktora –

IRENA: Je větší kavalír než doktor. Umím ho nazpaměť. Vím o něm víc než Magda!

PAVEL (*ostře*): Kdo je to... „Magda“?

IRENA: Moje nevlastní matka. Má syna. Chtěla bych ho znát. Možná, že se mnou by si rozuměl, i když sem nikdy nepřijde –

PAVEL: Má možná svoje důvody.

IRENA: Ono není všechno tak jednoduché! –

PAVEL: Ale je, je to dost jednoduché – Chceme si odpoledne vyjít.

IRENA: Kdo si chce vyjít?

PAVEL: My. – My všichni! – (*Ožije.*) Znáš hospodu U borovice? Kus za městem – prima obsluha a nikdo o tom neví –

IRENA: Tak to jsi ty!

PAVEL: Představovala sis mě jinak? (*Náhle.*) Kde je? (*IRENA ukáže k pokoji. PAVEL pohlédne ke dveřím, nerozhodně.*) Ve dvě hodiny – u vodárny, platí? –

IRENA (*zavolá hlučně*): Máte tu návštěvu – Magdo! Pavel jde do popředí, zastaví se, žmolí lodičku od stejnokroje v dlani. V otevřených dveřích se objeví paní.

PANÍ: Pavle! (*Vykročí mu vstříc, překotně.*) Pavle, tys přišel?!

IRENA: Tak... tak já už jdu! Ve čtvrt na jedenáct jsem měla stát u kaštanu.

PANÍ: Kdy se vrátíš?

IRENA: A záleží na tom? – Stejně tu nikdo nebudete! (*Na PAVLA.*) Jsme domluvený! (*Odejde.*)

PANÍ: Pavle! Pročs nenapsal? – Aspoň lístek –

PAVEL (*vykročí*): To je náš stůl!

PANÍ: Ano.

PAVEL usedne k němu.

Máš jistě hlad. Něco najdu. Rokfór s máslem – to přece rád –

PAVEL: Nemám hlad. – Máš hezký šaty. Chtělaš někam jít, nechtěla?

PANÍ: Jsem po noční –

PAVEL: Tyhle šaty ti slušej. Šlas na tu akademii, nešla?

PANÍ: Chtěla jsem jít, ale –

PAVEL: Myslel jsem, že máš teď na starosti jeho holku, že jí děláš chůvu nebo co!

PANÍ: A kdys vlastně přijel?

PAVEL: Říká ti přece „Magdo“! – Včera jsem přijel. – Ty šaty jsou od něho?

PANÍ: Proč – od něho?

PAVEL: Takový nosí mladý žáby.

PANÍ: A kde jsi spal? Kokosky, nemáš chuť?

PAVEL: Spal jsem u kamaráda.

PANÍ: Jsou čerstvé! – Včera jsem je přinesla.

PAVEL (*položí ruku na rozevřenou knihu na stole*): Pořád čteš knížky?

PANÍ: Pořád.

PAVEL: Čteš jim taky nahlas?

PANÍ: Nečtu.

PAVEL: Táta vždycky chtěl, abys nám četla nahlas. (*Všimne si šálku na stole.*) Kafe ti vystydlo. Studený není dobrý.

PANÍ: Psals mi naposled před Vánoci. Kdybych dala dohromady všechny tvé lístky –

PAVEL: Je to stejný – pořád.

PANÍ: Na podzim ti to skončí. Co chceš pak dělat?

PAVEL: Nevím.

PANÍ: Jak to, že nevíš? Máš přece keramickou školu.

PAVEL: A proč dělat malovaný hrníčky! – Zvyk jsem na jednu barvu, víš? – Podepíšu jim to na pár let – když mě vezmou, budu mít na tabák.

PANÍ: Máš přece děvče. Musíš mít existenci.

PAVEL: Ať si hledá někoho s existencí! –

PANÍ: Je to hodná dívka, Pavle!

PAVEL: To je fakt.

PANÍ (*dotčeně*): Ani si takovou nezasloužíš!

PAVEL: To je možný! (*Vyletí.*) Proč to říkáš?

PANÍ: Nekřič na mě! Proto jsi přišel?

PAVEL: Chtěl jsem to tady vidět. Nemůžu?

PANÍ: Můžeš přijít, kdy chceš!

PAVEL: Nevím proč! – Už tu stejně nic není.

PANÍ: Snad jsem tu ještě já –

PAVEL: A máš se dobře. Mně taky nic neschází –

PANÍ: To mi nemáš co říct?

PAVEL: Já myslel, že to se mnou něco udělá, když tě zas uvidím, když to tady zas všechno uvidím – ale buď je to všechno jiný, nebo jsem byl dlouho pryč.

PANÍ: Jen to sved' na mne!

PAVEL: Podívej, mami, mně je to dneska už jasný. Každý se zařizuje podle svýho. To je docela přirozený. Já mám nádhernou holku a taky nemůžu na dobrý svědomí říct, že bych nedokázal z ní slevit.

PANÍ: Vy byste přece mohli být spolu –

PAVEL: Šťastný, žejo? – Já nerad těsnou botku. To se z ní radši vy-zout! –

PANÍ: Snad se nechcete rozejít? Pavle!

PAVEL: A co bysme dělali celej život? Ono je lehký namluvit si holku pro její hezký oči, ale co potom, co pak?

PANÍ: To s ní chodíš jen pro ty oči?

PAVEL: A co jsi viděla na něm? – Co měl on u sebe, že jsi bez toho nemohla bejt?

PANÍ: Poslechni – jestli chceš být zase hrubý –!

PAVEL: Tak co? – Ty to opravdu nevidíš? Copak ti zalepil oči ten chlap?

PANÍ: Je to můj muž!

PAVEL: Tvůj muž! – O kolik let jsi starší? – Tak si je srovnej, ty dva: víš přece, kdo to byl táta! Tenhle mu držel pinzetu při operaci a byl rád! – Copak to nevidíš?

PANÍ: Nikdy jsem se neodvážila mluvit takhle se svojí matkou! – Víš, co by každá jiná udělala na mém místě?

PAVEL: Tak to, prosím tě, udělej!

PANÍ: Tobě je všechno jasný! Co jsi zažil, abys moh takhle mluvit?

PAVEL: Panebože, kdyby se něco stalo, aby to se mnou něco udělalo, aby mi to vzalo dech, aby mě to praštilo přes hlavu! – Takovýho boxera bych potřeboval. – Proto jsem přijel. A já bych nerad, já bych nerad odjel, jako jsem přijel. *(Sedne si vedle PANÍ na pohovku.)* – Dej mi přes hubu, když jsem na tebe hrubej. *(Najde její ruku na koleně, sevře ji do své, překvapeně.)* Proč brečíš? – Vždyť si s ním buď, když ho máš ráda a když vám to klope –

PANÍ: Mám ho ráda –

PAVEL: Tak vidíš. Docela v pořádku, ne?

PANÍ: Musíš být rozumný –

PAVEL (*vezme její ruku a políbí ji*): Dřív jsi taková nebyla. (*Zvedne se.*)

PANÍ: Koupila jsem ti svetr. Bílej. Teď se to nosí! – (*Jde do vedlejšího pokoje. PAVEL se dívá za ní, nasazuje si lodičku a odejde. PANÍ z vedlejšího pokoje.*) Myslela jsem, že se ti může hodit, až se na podzim vrátíš. Aspoň na neděli. Budeš v tom jako princ – (*Objeví se ve dveřích se svetrem v ruce.*) no řekni! – Pavle! (*Hodí svetr na pohovku a běží otevřenými dveřmi do předsíně.*) Pavle!

Scéna se zatmí.

Proměna

Ulice blízko školy. V pozadí odcházejí návštěvníci akademie. Hudba z amplionu ještě vyhrává vzdáleně pochod. Do popředí přichází ZDENA s INSPEKTOREM.

ZDENA: Však to dalo kus práce! Můj muž aby se do školy odstěhoval, nevidíme ho celé dny.

INSPEKTOR: Bylo to pěkné – opravdu pěkné.

ZDENA: A co jste říkal našemu bufetu? – Rodičovské sdružení u nás našťestí funguje!

INSPEKTOR: Ale prozradte mi ten recept – vůbec nestárnete.

ZDENA: Zdání, soudruhu inspektore. Všim jste si, co tu bylo dnes mladých?

INSPEKTOR: Co naplat! – Předáme hnedle štafetu. Vy ji ponese-
te ještě dlouho, ale my, ale my.

Přichází DOHNAL a DÍVKA ve svazácké košili s blokem a tužkou.

DOHNAL: Plánů je mnoho, tohle je vlastně jen skrovný začátek. Na
dojem se zeptejte tamhle – soudruha inspektora, já nejsem
objektivní! –

DÍVKA (*přistoupí k INSPEKTOROVÍ*): Soudruhu, moh bys nám říct
pár slov?

INSPEKTOR: K čemu pár slov?

DÍVKA: Chceme otisknout krátkou reportáž – jaký si odnášíš dojem,
co bys řekl našim čtenářům – význam školních akademií – ale
stručně!

INSPEKTOR: Milá zlatá, líbilo se mi to a vašim čtenářům přeju hez-
ké prázdniny, ať si užijou sluníčka, jedou se někam podívat,
přečtou si knížky, na které neměli čas – a co já vím! Čtenáři
jsou přece různí!

DÍVKA (*zklamaně*): Děkuju vám... soudruhu.

Přichází CHLAPEC ve sportovní košili s fotoaparátem.

Soudruzi, tady můj kolega... udělal by si snímek –

INSPEKTOR: Musí to být?

DOHNAL: To je hned a nebolí to!

INSPEKTOR (*na PANÍ ZDENU*): Jen pojd'te taky, ať v tom nejsme sami! –

CHLAPEC vyfotografuje skupinku.

(*INSPEKTOR k CHLAPCI.*) Ale to do pionýrských novin nedávejte! Ukažte. To je flexaretká?

CHLAPEC: Jo, flexaretká.

INSPEKTOR: Ta má už nové ostření, co? Pěkná věc!

CHLAPEC: No, jde to.

INSPEKTOR (*postřehne ten ironický tón, s hranou přísností*): Moc pěkná věc! A kdepak jste nechal to „sladké dřevo“? Slyšel jsem vás ve vlaku! –

DOHNAL (*volá*): Haló, Milado! –

INSPEKTOR (*dobrácky*): Brnká to hezky.

Přichází MILADA.

DOHNAL (*k INSPEKTOROVI*): Tady ji máš.

MILADA je během rozhovoru nervózní, rozhlíží se, jako by někoho hledala.

INSPEKTOR (*přistoupí k MILADĚ, podá jí ruku*): Tak vy máte na svědomí program? – Bylo to poetické! – Nečekal jsem něco takového. Je ve vás talent.

DOHNAL: A představ si – nelíbíme se jí! Chce nám dát kvinde.
(*K MILADĚ.*) Tu žádost vám prostě vrátím.

CHLAPEC je znovu fotografuje.

INSPEKTOR: Copak se vám tu nelíbí? No, vy se můžete uplatnit všude –

DOHNAL: Vidíte? I soudruh inspektor – kolik lidí se pouští kvůli vám do vážných debat –

INSPEKTOR: A kolik je vám let?

MILADA: Dvaadvacet.

INSPEKTOR: Mám totiž taky dceru. A trochu se vám podobá. (*Dívá se na ni.*) Nebo ne? To se mi asi jen zdá. Opravdu – hezké to bylo. Gratuluju vám!

DOHNAL (*na MILADU*): Promluvíme si spolu, promluvíme!

INSPEKTOR (*na CHLAPCE s fotoaparátem*): Že si nedáte pokoj! Šetřte si to na gotiku.

ZDENA (*k DOHNALOVI*): Tos ani neříkal, že přijedou z redakce!

DOHNAL: Vidíš – a přijeli! –

ZDENA (*k INSPEKTOROVI*): Každý si dneska přišel na své. Ti nejmenší na koloběžkách! Člověk by na tom oči nechal! –

INSPEKTOR, DOHNAL, PANÍ ZDENA odejdou.

DÍVKA (*k CHLAPCI s fotoaparátem*): Já ti to ve vlaku říkala – nehraj ty šlágry! Jestli tě opravdu slyšel – tak si udělal názor.

CHLAPEC: Heled', mlč. Písničky jsou to hezký a jemu se líbily – tak co?

DÍVKA (*k MILADĚ*): Soudružko, dá se tu někam jít? Je tady v okolí něco zajímavého?

CHLAPEC: Totiž – nějaká voda! – Chceme si odpoledne vyjít, když už jsme tady.

MILADA: To musíte až za město. Tam je rybník. Když se dáte touhle ulicí, dojdete k vodárně a pak rovně po silnici.

DÍVKA: Děkujeme ti. Čest!

CHLAPEC: To víš, chcem spojit příjemný s užitečným!

Odcházejí. KLUK, syn výpravčího z prvního dějství, přibíhá zprava, drží v ruce kus ukořistěné girlandy s barevnými trásněmi.

MILADA (*rozevře náruč a zastoupí mu cestu*): Kampak?

KLUK: Jé... paní učitelko! (*MILADA ho vezme za ruce.*) Že jsem se vám líbil?

MILADA: To se ví, že ses mi líbil.

PAVEL vyjde zleva, zastaví se a pozoruje MILADU.

ŽENA (*přichází zprava*): Milane! Milane! No, to je hrozný kluk! – (*Sáhne po girlandě.*) Kdepaks to zase vzal?

KLUK (*se jí vytrhne a utíká*): To je drak, to je drak!

ŽENA: To není drak! –

KLUK, jak se rozběhl, vrazí do PAVLA.

Tak vidíš, co děláš!

PAVEL zdvihne KLUKA do výše.

KLUK (*se mu brání*): Počkej! Máš nějaký významění? – Až budu jako ty, tak jich budu mít plnej kabát, od shora až dolů...

ŽENA (*táhne KLUKA za ruku*): Půjdem za tátou! Pojd'!

Zajdou.

PAVEL (*vykročí k MILADĚ*): Až budeš jako já, měli by už vojáci nebejt.

MILADA: Tos přišel brzy! – Kdes chodil?

PAVEL: Tak. Po městě. Chtěl jsem vidět, co se tu změnilo.

MILADA: A změnilo se?

PAVEL: Změnilo. – Dělalas to asi hezky, co? Jsi náhodou pěkně udělaná, to můžu říct! – (*Dá jí ruku kolem pasu.*)

MILADA (*se mu vyvine*): Nemáš rozum – těch oken!

PAVEL: To je toho! – Z oken jsem si nikdy nic nedělal.

MILADA: Ale tohle jsou školní okna! –

PAVEL (*ironicky*): Školní! – Nojó – Tady muselo padnout krásy! – To je věc, taková slavnost! – Taky jsem byl jednou s tátou. Tam, co je pomník padlých. Stojí tam lev a čumí dolů. Já si před něj vždycky stoup... a čuměli jsme jeden na druhého. Třeba hodinu! Tam to bylo. V pětačtyřicátým. Bylo mi sedm let. – Někdo měl řeč, prodávaly se sodovky, střílelo se dvanáct povinných salv – Táta byl taky vyznamenán! – Koupil mi modrý balónek – ten, co sám lítá! – Celou válku to nebylo. A šli jsme všichni na oběd. Táta měl náladu... matka měla širák proti slunci a já měl balónek na prstě. Myslel jsem, že je celý svět takhle modrý... a že si ho nesu na šňůře a že to nikdy nebude jiný. – (*Pauza.*) Tak se mi chce říct něco sprostýho. – Asi se tomu nevyhnu. (*Nakloní se k MILADĚ.*) Smím říct potichu –

MILADA (*mu zakryje rukou ústa*): Zapomínáš, kdo jsem. Měla bych vlastně potírat tvou nemravnost.

PAVEL: Tak potírej, potírej mou nemravnost, prosím pěkně! (*Zasměje se.*)

BLONDÝNA táhne vozík s prázdnými láhvemi.

(*PAVEL na BLONDÝNU.*) Haló, vy jste mi něco slíbila!

BLONDÝNA: A co to má být?

PAVEL: Dvě polárky!

BLONDÝNA: To jdete brzo. Ani jednu už nemám.

PAVEL: Už nemáte?

BLONDÝNA: Ani jednu.

PAVEL: Ale to je škoda, poslyšte, to je škoda!

BLONDÝNA: Všecko se prodalo! Všecko! –

PAVEL: Tak až podruhý!

BLONDÝNA (*se směje a odjíždí s vozíkem*): Jen aby, mladý pane, jen aby! – (*Zajde.*)

PAVEL: Milko! (*Stane proti ní.*) Já vlastně přijel, abych ti něco řek.

MILADA: Něco důležitýho?

PAVEL: Řek bych, že jo.

MILADA: Já bych ti taky... měla co říct.

PAVEL (*vesele*): Tak víš co? – Máš peníze?

MILADA: Málo.

PAVEL (*si zajede rukou do vlasů*): To si toho moc neřeknem.

MILADA: Můžu si půjčit.

PAVEL: Půjč si. Rozhodně si to musíme říct. (*Dívá se po straně na ni.*) Ztratil jsem tvůj obrázek. Tam. V jedný hospodě. Nějakej chlap se do mne pustil. – Zvalchoval jsem ho! – Kdyby se to dověděli,

měl jsem arest jako řemen! – Ale náprsní tašku jsem ztratil. I s tvým obrázkem. Už jsem se neměl na co koukat. – *(Obejme ji kolem ramen.)*

MILADA: Tady ne!

PAVEL: Proč tady ne? *(Opře se u pravého portálu.)*

MILADA: Tady je moc vidět a –

PAVEL: A co? Nám můžou všichni vlézt na záda, víš? Nejsme z ebenového dřeva – jsme živí! *(Obejme ji a políbí. Jeho hlava zakryje její obličej.)*

Portál se zatmívá.

Proměna

Pokoj u STARÉ PANÍ. Nábytek ze začátku století. Kolem stolu sedí INSPEKTOR, DOHNAL, STARÁ PANÍ, ZDENA a VLADIMÍR. Je už po obědě, na stole stojí šálky s kávou.

V popředí okno s balkónem, vedoucím na náměstí. Před ním po stranách stolky s květinami a kaktusy.

DOHNAL: Boduje se prezence, chování, klasifikace, plnění úkolů – Tak se dovíš na každého všeco. – Na chodbách visí diagramy. Každý se může vidět jako na dlani. *(Nabízí INSPEKTORovi viržinka.)* Nemáš chuť?

INSPEKTOR: Á – ty já zrovna rád! – (*Bere si.*) Těším se celou dobu, jak si zapálím.

DOHNAL: Tos klidně moh.

INSPEKTOR: Ved jsi řeč o zdravém těle – a já bych do toho hulil!

ZDENA: Každý si dělá pohodlí, soudruhu inspektore. – Ještě kávu?

INSPEKTOR: Už dávno jsem si tak nepochutnal! –

ZDENA: Maminčina specialita. Proslulá! – Nikdo tady takovou ne-
umí!

INSPEKTOR (*k STARÉ PANÍ*): Neprozradíte mi?

STARÁ PANÍ: Materiál je obyčejný, všichni kupujem z jednoho Pra-
mene, inspektore, ale my staří gurmáni dáváme si na všem
víc záležet!

Pauza.

ZDENA: Tak – a je po akademii. Tolik práce a starostí – a je to pryč!

INSPEKTOR: Hezké to bylo.

ZDENA: A divím se – když byl ředitelem Táborský – (*Zarazí se,
rozpačitě.*) – vlastně ještě je!...

DOHNAL (*jí skáče do řeči*): Starý latiník, pro něco takového neměl
smyslu! – Ale správný chlap to byl. Obětavý a dříč! – A –

INSPEKTOR: Jakpak je Táborskému?

DOHNAL: Bude to asi to nejhorší. Proti tomu ještě nic nemají.

STARÁ PANÍ: Škoda ho. Slušný člověk.

INSPEKTOR: Ten už se na školu sotva vrátí. – *(K DOHNALOVÍ.)* Jak dlouho děláš zástupce?

DOHNAL: Prvního to bude pět měsíců. Přesně!

INSPEKTOR *(se zvedá):* No, je to vlastně ještě tajemství, ale začátkem července dostaneš jmenování. Minulý týden se to konečně rozhodlo. *(Podává mu ruku.)* Jsem první! –

DOHNAL: To mě čeká... pěkný kus práce!

STARÁ PANÍ: No gratuluju, zeti, gratuluju!

ZDENA: Vladimíre, skoč pro tu láhev! Pijete šampaňské, soudruhu inspektore?

INSPEKTOR: Že si děláte škodu!

VLADIMÍR přináší láhev, podá ji PANÍ ZDENĚ.

ZDENA: Sovětské. Mají tu taky francouzské, ale je to drahé a –

DOHNAL *(přerušit ji):* Západní zboží! – *(Vezme láhev a otvírá ji.)* Řeknu ti, koštoval jsem obojí, a myslím, že sovětské se mu vyrovná. Je trochu sladší, ale docela se mu vyrovná.

STARÁ PANÍ: Měla jsem Táborského ráda.

DOHNAL: A, měkkota! – Hned ztrácel nervy. Přečet si něco v novinách a pánové, to je strašné, z toho bude určitě válka. Jó, povídali! – Pozor, už to bude! (*Otevře láhev a naleje víno do sklenic.*)

INSPEKTOR: Tak hodně zdaru! – Zkušenosti máš a spolupracovníky taky. To děvče si tady drž! – Něco v ní je! – Můžete leccos udělat.

DOHNAL: A neřek bys, má svoje vrtochy. Stalo se mi na příklad – při náhodné hospitaci – že místo Karoliny Světlé vykládala v devátém ročníku Halase! No prosím, básník to byl! – ale má se držet osnov! A nota bene Halase! – Četl jsem svého času nějaké články kolem toho – pořád to ještě není jasné, ačkoliv já sám –

ZDENA: Vladimíre? – Proč stojíš u okna? No, to je slušné! Máš tady šampaňské.

INSPEKTOR: Tak co, studente? – Když ke mně začal chodit po válce s houslemi, byl futrál větší než on – a teď – je z něho kus chlapa! – Komu je vlastně podobný? – Oči máš po babičce –

STARÁ PANÍ: Ale povahu po otci.

DOHNAL (*se směje*): Pobral, co moh!

INSPEKTOR: Těším se, že mi něco zahraješ. – Uměl sis vybrat! Muzika – to je věc! – Taky jsem do toho dělal!

STARÁ PANÍ: Ještě vám neřekli?

DOHNAL: Vladimír si udělá rok praxe a pak půjde na chemii. Není hloupý – a v tomhle oboru se dají dneska dělat divy.

INSPEKTOR: Ale to je škoda, poslyšte! – To je škoda! Talent je vzácná věc! – A kdo ho má – potřebujeme dobré muzikanty.

STARÁ PANÍ (*se zvedne*): To jste krásně řek, inspektore!

ZDENA: Maminko, nechceš polštář?

STARÁ PANÍ: A k čemu polštář? – Jsem zvyklá na tvrdé.

DOHNAL: A já si myslím: zahrát si může vždycky. Ale vedle toho – může znát něco pořádného. Člověk musí mít – abych tak řek, nějaký grund – něco pevného pod nohama. A pak může zkusit leccos!

VLADIMÍR: Ano. Inženýr s pianem!

INSPEKTOR: Řeknu vám, když se chce něco dělat pořádně – je na to dvou rukou a jedné hlavy málo.

ZDENA: Jestlipak jste už obdivoval maminčiny kaktusy, soudruhu inspektore?

INSPEKTOR: První věc, která mi padla do oka! – (*K STARÉ PANÍ.*)
Všecko u vás je na svém místě. Člověk tady rád posedí!

STARÁ PANÍ: Taky to jediné, inspektore, co mi nad nimi dává moc! – Až umřu, ani je nenapadne, sednout si kolem stolu. Nenapadne je proč. Žijou v chůzi!

INSPEKTOR (*se směje*): Co bych měl říkat já! – Od pětačtyřicátého jako Ahasver: od školy ke škole, z úřadu na úřad. Na nic už nemám čas.

DOHNAL: My vlastně pořád jen sázíme, sázíme – (*Na VLADIMÍRA.*) – a sklízet budou oni! Ale ty už by sis moh odpočinout.

INSPEKTOR: Mám už takovou brašnu, v brašně termosku a holicí strojek a celý týden se nezastavím. Teď tu sedím s vámi a za dvě hodiny budu zas ve vlaku.

STARÁ PANÍ: Poznáte zato lidi.

INSPEKTOR: To ano, lidí jsem poznal!

STARÁ PANÍ: A že jste se podruhé neoženil, inspektore?

INSPEKTOR (*se směje*): Žádná mě nechtěla.

ZDENA: Jste v Praze. Máte ke všemu přístup. Divadla, koncerty –

INSPEKTOR: Vidíte! – Jsem hrozný lenoch. – Nejlíp mi je, když můžu vzít do rukou svoje skřipky a jen tak si zahudlat. Člověk najednou může dát něco ze sebe – co sám objevil – i když to za moc nestojí. – (*K VLADIMÍROVI.*) Nemám pravdu studente?

STARÁ PANÍ: To oni pomalu nebudou znát, inspektore. Žijou bez fantasie. Všechno ideální je jim cizí! – Moje podnájemnice – vodí si do bytu mládence. Prý – je třeba něco rozepisovat. Ale stroj klapat neuslyšíš! – Všecko schovají za „pracovní proces“. Na nic lepšího nepřijdou! Jakou my v tomhle měli fantasi!

INSPEKTOR se směje.

ZDENA: Ale, maminko!

STARÁ PANÍ: Žijeme pod jednou střechou, a nemáme si co říct! Staří odcházejí, mladí už za mnou nepřijdou a samotnému je smutno.

ZDENA: A že si nekoupíte auto, soudruhu Inspektore, když pořád cestujete?

INSPEKTOR: Dejte pokoji – Já bych někoho zajel. Mě lidi přitahují! –

STARÁ PANÍ: Měla jsem dobrého přítele, důstojníka ve výslužbě. Neobyčejně scestovalý člověk! Často mě navštěvoval. Naposled mi psal na jaře, pár dní před smrtí: Drahá přítelkyně, teď už mi Bůh ponechal jediný klíč – mou duši – a tímto klíčem bude zanedlouho otevřeno tajemství, o kterém vám už nikdy nebudu moci vyprávět! –

DOHNAL: Diletantství a pověra, nic víc!

STARÁ PANÍ: Ten člověk měl fantasii!

DOHNAL: Lidé „básnili“ tak trochu z nudy a z dlouhé chvíle, myslím si.

INSPEKTOR: Každá doba má svou dlouhou chvíli. To je čas, který zbyl. Jestli se podaří nahradit lidskou práci strojem, zbude ho dost, jen nemyslete!

DOHNAL: Mít tolik času, učím se naučný slovník nazpaměť!

STARÁ PANÍ (*se směje*): Slovník! – A k čemu slovník? (*Zvedne se, jde k oknu ke stojánku s kaktusy.*)

DOHNAL: Jenže kantora žádný stroj nenahradí. My v tom budeme věčně až po krk! – Ostatně jakápak dlouhá chvíle! – Lidi se budou bavit a vzdělávat. Je tu přece věda a umění! – A –

INSPEKTOR: Jistě, věda a umění.

DOHNAL: Ono by se našlo!

INSPEKTOR: Ale to nejsou parky oddechu! – Tam se nechodí zabíjet čas! – Věřte mi, z pouhé nudy se nedá ani dost dobře jít do divadla! – A kdo si hraje Beethovena k obědu a na nic při tom nemyslí – ten si tisíckrát může říkat, že je „kulturní člověk“ – a je to jen hlupák a žvanil. – Pan měšťák! (*Na VLADIMÍRA.*) Co myslíš, muzikante? – Chtěl bys hrát takovým?

VLADIMÍR: Nechtěl. – Nechtěl!

STARÁ PANÍ (*od okna*): Všim jste si, Inspektore? – Ty břízy pod oknem! – Zelené listy, bílé kmeny – že jsou jako nevěsty?

DOHNAL: No, nenadbíháme jim trochu, pánům umělcům? Abych pravdu řekl, já například... nevydržím číst verše. Jsou jistě vynikající básníci – Majakovskij například, že ano? – Prosím, tak to byl realista! – Ale většinou, nemůžu si pomoci, cítím za tím... kus hysterie a schválnosti. Někdo vidí strom jako... rostlinný organismus. Někomu je to málo! Udělá z břízy nevěstu. – Prosím, proti gustu žádný dišputát! – Jenže pro mne

je každá věc jednou definována – jako souhrn určitých kvalit, nijak zaměnitelných! A dělat s tím černou magii, to je šarlatánství a nezodpovědná hra. Protože to pak může jít tak daleko, že někdo vidí v bílé oplatce z mouky a vody tělo Kristovo! – A to je zatracená věc! – Byla to věda, která začala říkat pravdu o věcech, nic jim nepřidávala, nic si nenechala pro sebe, jako i egyptští kněží a jako to dělá maminka se svým receptem na vaření kávy. – Pročpak ho neprozradí? Chce nás, abych tak řekl, v *malém* mystifikovat! – A my jí ze slušnosti řekneme, že čaruje, i když víme, že je to výsledek jistého umu, určité – řekl bych, technologie při vaření kávy!

Smích.

STARÁ PANÍ: Co ze mne nakonec neudělá!

DOHNAL (*zaujatě*): Viděl jsem nedávno obraz: pár pokroucených chalup a nad tím ve vzduchu letí – tak, letí! – hrbatý žid s pytle. Dovolte! – Kdyby to namalovalo dítě! – Kde je v tom logika? – A takových je! – Samý žid v povětrí. Samá mystika, pesimismus a „analýza“ – a je to kalení vody, nic víc! Copak to jsou dnešní lidi? Copak jsme takoví? Malují straky na vrbě! – Čarují, pánové! – Ale věda je odhalí, i když na to jdou rafinovaně, aby prostý člověk nepoznal. – Tak si myslím, že věda je nakonec ten pravý klíč, kterým se všechno otvírá! – A my ho máme v rukou. (*K STARÉ PANÍ.*) Odpusťte, jsem neznaboh. Pouhý profesor fyziky. Až umřu, chci mít na náhrobku jen data – nic víc! –

ZDENA (*od příborníku*): Maminko, kde je ten servis?

STARÁ PANÍ: Ten se zlatým proužkem? Ten jsem prodala.

ZDENA (*vztekle*): No tohle! – (*Včas se zarazí, s nervózním smíchem.*)
A tak to u nás chodí, soudruhu inspektore. Věčně se o něco přou!

VLADIMÍR (*stojí u klavíru, zvolna*): Jenže podle tvých zákonů, táťinku, se dá vystavět atomová elektrárna i vodíková bomba! – Můžeš podle nich stavět i ničit, může je pochopit zlý i dobrý člověk. Je to klíč do nebe i do pekla – podle toho, kdo ho má zrovna v rukou! – Žádný tvůj fyzikální zákon mi neříká, proč si mám zamilovat svět a proč ho nesmím dát zničit! –

DOHNAL (*stane proti VLADIMÍROVI*): No, to snad víme, proč milovat svět! – Nebo snad nevíme? – Já myslím, že to víme! – (*Na INSPEKTORA.*) Jenže nám bylo jasné, jaký svět, my ho poznali, ten starý – na vlastní kůži jsme ho poznali! – Už se to ukazuje! – Nemají třídní pohled! – Nevědí už, co nenávidět!

ZDENA (*k STARÉ PANÍ*): Tos mi udělala naschvál, vid'?

STARÁ PANÍ: Vladimíre, jestlipak jsi už zkusil kouřit?

ZDENA: Maminko, na tohle se ho ptej!

STARÁ PANÍ: Nabídla bych mu. Pročpak bych nemohla vykouřit jednu se svým vnukem?

ZDENA: Je to škodlivé –

DOHNAL: Pravda. Čet jsem nedávno švýcarskou statistiku – (*Zapálí si.*)

STARÁ PANÍ: Ano, ano, k čemu to je?

VLADIMÍR (*přistoupí náhle k ní*): Můžu? (*Přijme od STARÉ PANÍ cigaretu a připálí jí i sobě.*)

ZDENA: Nějak podezřele to ovládá! –

INSPEKTOR (*stojí vpředu*): Víte, já bych asi zakázal nenávidět tomu, kdo nemiluje. Copak ten, kdo nedovede nebo nemůže mít rád, copak ten pochopí, proč tohle všechno děláme? – Co takový člověk ví?

ZDENA (*roztržitě*): Ano. Ano! Včera prý došlo k nějaké rvačce v té jejich tančírně. Řekněte soudruhu, co to v nich je?! – (*K STARÉ PANÍ.*) Komus to prodala?

STARÁ PANÍ: A co na tom, když si dva mládenci vjedou do vlasů? Ještě za mého dědečka se to střílelo v souboji. Muž proti muži.

DOHNAL: V civilizovaném světě není třeba, aby lidi za sebou běhali s klackem.

STARÁ PANÍ: A to si myslíte, že s civilizací vymřou vášně? I nevy-mřou. Ale teď na to jde každý od lesa. Spočítá si to. Copak náš Vladimír by se dovedl poprat?

VLADIMÍR: Myslíš, že ne?

DOHNAL (*na VLADIMÍRA*): No, no! (*K ostatním.*) Příroda to dotáhla z nálevníka až k „homo sapiens“. Teď už je na nás, nemám pravdu? (*Stane proti VLADIMÍROVI.*) Vaše neštěstí je v tom, že si zužujete pohled na svět a nosíte v hlavě všelijaké... jalové otázky. Hledáte problémy, kde nejsou! – Co bys byl bez vědy? – Má logiku, zákony, má řád! –

VLADIMÍR (*usedl k pianu a vzal tvrdým úhozem dva durové akordy*):
A tohle nemá svůj řád? A proč ten, kdo to udělal prvně, udělal zrovna tohle? – Notu po notě? – Vzpomněl si to někdo jen tak? – Copak je to jen luft? Jenže... jak to dokážu... hluchým!
(*Tluče znovu do kláves.*)

ZDENA: Chovej se slušně! – No tak, ticho! Vidíte ho? Kouká jako raubíř!

DOHNAL (*se směje*): Na to mě vždycky chce dostat! Ví, že neumím zpívat.

VLADIMÍR: Podle tvých výpočtů je svět starý milióny let –

DOHNAL (*stoupne si proti němu, ruce za zády*): No přidej, přidej!

VLADIMÍR: Prosím: úplná rachotina! – Ale podle mne je ten nejmladší, protože já ho tak vidím! Tvoje věda mi říká, že je život jen biologický proces, že tahle procedúra jednou skončí a nebudu. „Punktum“. „Hotová věc“. – Děkuju, nechci! – A jak mi vysvětlíš, že mě ta představa nestraší, že se mi přesto chce žít –

DOHNAL: Bodejt' ne – vitalita. Pud sebezáchovy.

VLADIMÍR: Nejsm opice!

DOHNAL (*poklepe VLADIMÍROVI na rameno*): Materiál je stejný. Jsme svázaní s přírodou víc, než si myslíš.

VLADIMÍR: Já jsem asi tu pupeční šňůru překousl

ZDENA: Poslechni – ty máš ale výrazy!

VLADIMÍR: Vždyť je to ponižující – držet se toho jako klíště, tak na tom slepě viset – nejsem lišejník!

ZDENA: Ty si můžeš naříkat! (*Sklízí ze stolu.*) Chtěla bych takovej život –

VLADIMÍR (DOHNALOVI): Mě zajímá, jakou to všechno má cenu.

DOHNAL: My jsme ty hloupý, nám to nedošlo –

VLADIMÍR: I když si kupuješ mizernej kabát, diváš se na cenu –

DOHNAL: A on je ten lumen, kterej nám to spočítá na prstech.

VLADIMÍR: To bych byl moc velkej chudák, kdybych to dokázal! – Já uzávěrku nedělám. Já si pořád myslím, že mi ještě pár halířů přijde a možná i nějaký velký. Kdybych si to nemyslel, tak jsem už dávno zabalil krám! – A ty břízy pod oknem jsou pro mne nevěsty, jsou, abys věděl!

DOHNAL: S lyrikou revoluci neuděláš. (*Obrátí se na INSPEKTORA.*) To jsme ti tuhle chodili po barácích – po těch slabších dětech, popovídat si s maminkama – řeknu ti, už je to vidět: televizor, v kuchyni kachličky, obýván s křeslem a místo madónek tam visí... Rabas! Zátíší s chlebem! – Kdepak tohle dřív bylo! (*Na VLADIMÍRA.*) Za tím leží kus práce, chlapečku. Štěstí se nedělá samo. Štěstí dá fušku.

VLADIMÍR: Takový „štěstí“ –!

DOHNAL: To jsou „takový“ řeči!

VLADIMÍR: Já chci mít radost!

DOHNAL: Žvaníš! (*Popuzeně, podívá se na STAROU PANÍ.*) No to je snad rouhání, není?

STARÁ PANÍ (*u stolu*): Měla jsem hezký život. Nemám si na co naříkat. Po ničem jsem se nikdy nehnila, taky jsem nikomu nezavíděla, lidi mě měli rádi, měla jsem postavení i peníze a jedno ani druhé mě nedokázalo zkazit. Pořád se dovedu z něčeho těšit.

INSPEKTOR: Když jsem byl malý, vrtalo mi hlavou: jak to, že někdo má na co si pomyslí, a já nemám nic? To mě trápilo nejvíc. Takový nenasyčený jsem byl. – Ted' se děti ptají už jinak a na jiné věci. Lidi přijdou na jiné myšlenky, až se nasytí – to je přirozené!

DOHNAL: Jistě. Až budeme dost silní, bude čas na různé slabůstky. Dřív ne.

INSPEKTOR: To já je mám už ted' – a moc si to ani nevyčítám. Starý hříšník! –

DOHNAL (*vzdychne*): No – čeká nás ještě moc práce, moc.

INSPEKTOR: Ano. – Jenže on i tady jeden poctivý dělník zmůže víc než stovka parádních žvanilů, protože z toho ze všeho zbude jen trocha smradu a kouře, nic víc! – Něco vám řeknu. Mám dceru. Je v Tatrách s tuberkulózou páteře. Leží už přes rok v sádře a bude to možná trvat ještě rok... jestli se vůbec uzdraví! – Když za ní jedu, říkám si celou cestu, co hezkého jí říct, aby to nebyla fráze, protože jak se díváte do těch očí, tak vás přejde chuť žvanit, musíte zatraceně vážít slova a musíte

mít moc rád, abyste dokázal říct něco opravdu hezkého, a najednou poznáte, že je to vlastně těžké. A že říct nebo udělat něco krásného je vůbec asi to nejtěžší, a proto je toho málo, a proto to umí tak málokdo dát! –

STARÁ PANÍ: Neměla jsem tušení, inspektore –

DOHNAL (*na VLADIMÍRA, který sedí u piana*): Tak zahraj, zahraj něco! – To ti snad půjde líp.

ZDENA: Zahraj toho Rachmaninova, to je taková příjemná hudba! – Anebo něco z Beethovena! Umíš přece dost! –

VLADIMÍR jde ke klavíru.

Znáte Remarka, soudruhu inspektore? Četla jsem nedávno, Černý obelisk se to jmenovalo. Surové, surové, ale krásné!

VLADIMÍR sedí bez hnutí, dívá se na klávesy.

No tak. Co je s tebou?

VLADIMÍR: Já nemůžu!

INSPEKTOR: Někdy to člověku zmizí pod rukama, vid'?

ZDENA: To je ale ostuda!

VLADIMÍR (*se zvedne, k INSPEKTOROVÍ*): Odpusťte.

DOHNAL (*přistoupí k VLADIMÍROVI, bere si ho stranou, tlumeně*): Co ty si vlastně myslíš?

ZDENA (*přichází z druhé strany*): Soudruh inspektor se asi diví –

DOHNAL (*ostře*): Co si myslíš, že jsi?

VLADIMÍR: Já nejsem počtář. – (*Vybuchne.*) Já to nedovedu – být počtář!

DOHNAL (*tiše*): Tak abys šel, ne?

VLADIMÍR (*k ZDENĚ, chytí se toho*): Vráťím se večír. (*Rychle vykročí.*)

ZDENA (*za VLADIMÍREM*): Vůbec se nevracej! –

VLADIMÍR odejde.

DOHNAL (*do ticha*): Mládí! – Mládí je vlastně nemoc! Dokud se člověk pořádně nevystoná –

INSPEKTOR: Poslyš, soudruhu!... Až budeš mít cestu do Prahy, zastav se u mne. – Vidíte, a já si myslím, že teprve člověk je ten klíč... kterým se všechno otevírá. A může to být klíč do nebe i do pekla! –

STARÁ PANÍ (*se usadila u piana*): Tohle je Schubert – Franz Schubert! – (*Začne hrát grációzně, volnějším tempem.*) To jsem hrávala svým hostům, inspektore! –

Opona.

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Hospoda u borovice, bývalá zájezdní. Starý výčep s malými okny a s klenutým stropem. Pult, za ním v pozadí vchod do zadní místnosti. Dva stoly s lavicemi a židlemi. U jednoho sedí HOST, na věšáku visí jeho klobouk. Vzdáleně hřmí.

HOST: A repete! (*Drží prázdnou sklenku.*)

HOSPODSKÁ (*stojí na lavici a zavírá okno*): Máme po radosti! Teď už nepřijde ani noha. (*Zahání utěrkou mouchy s okna.*)

HOST (*ji pozoruje*): Jestlipaks byla někdy k světu?

HOSPODSKÁ: Říkávali to o mně.

HOST: A je z tebe baba! Mlátíš mouchy.

HOSPODSKÁ (*slézá z lavice*): Unavila mě má krása. Ať ji zase nosí jiná.

HOST: Bude po kráse. Zežere to ksicht. Popálí vás to, růžičky!

HOSPODSKÁ: Ty se máš čeho bát!

HOST: Viděl jsem to v biografu, matko! Rybáři! Chytlo je to na širém moři!

HOSPODSKÁ (*mu nalila sklenku*): Dobře, že tu není moře! – Proč nezůstaneš ve městě, co?

Přicházejí PAVEL s MILADOU.

PAVEL (*na HOSPODSKOU*): Dobrý den! Hospodo!

HOSPODSKÁ se nedůvěřivě zastaví.

To jsem přece já – to jsme my, paninko!

HOSPODSKÁ: No né! (*Jde blíž.*)

PAVEL: No jó! – Jdem k vám na návštěvu!

HOSPODSKÁ: To máte dobře!

PAVEL: Aha? (*Vyhodí kovovou korunu do vzduchu a chytí ji do dlaně.*)
Stejskalo se jim – po nás!

HOSPODSKÁ: Co to bude – na shledání?

PAVEL: Dva obry, paninko! (*Přitočí se k ní, tiše.*) Bude nás víc! Pus-
títe nás nahoru?

HOSPODSKÁ (*tlumeným hlasem*): Ale to já nesmím dělat! Kdyby
mi na to přišli –

PAVEL (*jí strčí peníze do kapsy u zástěry*): Máme takovou sešlost –

HOSPODSKÁ vytáhne kapesník a hlučně si vyčistí nos, nalívá rum.

HOST (*přistoupí k MILADĚ*): Slečno! – Jeden slavný virtuos, když
vyšel na pódium, vybral si vždycky jednu a hrál jen pro ni!
Piju taky jen pro tu jednu – (*Zasměje se.*)

HOSPODSKÁ: Tady je to dvakrát, mladý pane! (*Na HOSTA.*) Moc se netlem, to víš!

PAVEL: A hele! Zahrada zelená!

HOST (*mu jde vstříc*): Tebe jsem hledal!

PAVEL: Co piješ, hřbitove?

HOST: Piju na lepší časy.

PAVEL: Už je dávno propil.

HOST: Co ty víš! Já mám radost!

PAVEL: Máš bublinu.

HOST: Atsi, mám radost!

PAVEL: Máš slivovici, blázne!

HOST: Tak sbohem, sbohem! Jed' to Triany!

PAVEL (*k HOSPODSKÉ*): Tu samou, paninko! – A budem jako lidi!
Lidi jsou veselí!

MILADA (*ho vezme za ruku*): Už dost! Nebo to potom nedokážem.

PAVEL: Myslím, že to stejně nedokážem. Tak bych se veselil!

MILADA: Já s tebou musím mluvit.

PAVEL: Sakra! Nejdem na to moc ušlechtilé?

HOST (*přistoupí k nim*): Co je ušlechtilého?

PAVEL (*drží sklenku*): Láska! – pravila okouzlená duše. A rozneslo se to.

HOST: Ty nevěříš na lásku, vojáku?

PAVEL: Věřím na kouzelníky, hřbitove! – Na! Tuhle vypiješ se mnou!

HOSPODSKÁ: Tak to má být! Jeden s druhým!

HOST (*položí PAVLOVI ruku kolem ramen*): Všichni jsme bratři!
Všichni jsme přišli na svět bez munduru!

HOSPODSKÁ: Tak dost! Je tu slečinka!

PAVEL (*se vytrhne HOSTOVI*): Na vaše, paninko – Vy máte ještě správnou ražbu. Kde cinkne, tam zvoní!

HOSPODSKÁ: Však vy teprv zvoníte!

PAVEL: Omyl, paninko – jsme dutí!

HOSPODSKÁ (*se směje, pochopí to po svém*): Dutí! Tak sed'te doma, dutí!

MILADA: Pavle!

PAVEL: Střecha nad hlavou, Milko. Co chceš?

HOST: Musíte se dostat nahoru, slečno. Musíte se dostat nahoru, jinak neuvidíte. Dole je pout a tady jste kluk na houpačce – vidíte to jako na dlani!

HOSPODSKÁ: Chtěla bych tě vidět na tý houpačce – mátoho! (*Od pultu.*) Slečinka má hezkou blůzičku. To je žoržet? Já myslela! Kdepak žoržet. Naposled silon.

HOST (*na HOSPODSKOU*): A to jsme na samým začátku! – Lidi budou ještě moc šťastný! –

PAVEL: Moc řečí, hřbitove!

HOSPODSKÁ: Dcera dostala dvoje kombiné z toho samýho materiálu. Krásný, nadejchaný, až je strach vzít to na sebe!

HOST: Víš, kdo byl dánskej princ? „Muž, který se nedoved rozhodnout.“ Viděl jsem to v biografu.

PAVEL: Fouňa z tragédie.

MILADA (*k PAVLOVI*): Který se nedoved rozhodnout.

HOST: Měl oči jako ty. Dánskej princ, kamaráde!

PAVEL (*vyskočí*): Paninko! – Buďte tý lásky!

HOST: S tou nic neměj. Zemře jako baba!

HOSPODSKÁ (*přistoupí*): Mám ti přinést album? Můžeš si nalistovat: dvacátá léta: hladké vlasy, širák až na uši – to bylo už tenkrát moderní! – Mám ti ukázat?

Zahřmí nablízku.

HOST: Rouháš se, babo!

HOSPODSKÁ: Neříkej mi babo! Mám ti ukázat? Zuby ze slonoviny, tělo jako marcipán! Odkvetla jsem s touhle hospodou! – *(Vezme od pultu kbelík s vodou a jde ven.)*

HOST *(na PAVLA):* Kamaráde, povím ti svoji historii!

PAVEL: Nemám rád historii!

HOST: Jenže ta moje je zvláštní historie!

PAVEL *(se mu vytrhne):* Nechci historii!

HOST *(tesklivě, stojí sám vpředu):* Já jsem rozbitý piano, víš? – Klavír! – Na mne se hrálo tři roky pěstí a botama a vod tý doby na mne nejde nic kloudnýho zahrát. Protože takovej ladič se ještě nenašel, kterej by to dal do pořádku! – Akorát basy mám ještě dobrý, ale ty hrajou smutně, vojáku! – Ta dá... ta dá... ta dá... – Je pusto, augusto! *(Vyjde ven z hospody.)*

PAVEL *(přistoupí zezadu k MILADĚ, která sedí u stolu):* Jestlipak si mě umíš představit, když tady nejsem, Milko?

MILADA *(se dívá před sebe):* Dovedu si tě představit.

PAVEL: A jakej jsem? – Ty si mě maluješ, Milko. Ty, když mě dlouho nevidíš...

MILADA: Myslím, že si tě nemaluju. Myslím si, že tě znám.

PAVEL: Ba ne, Milko.

MILADA: Asi ti pořád moc odpouštím.

PAVEL: Děláš chybu.

MILADA: Každěj máme svou chybu. Bez tý to možná nejde. Je to taková naše chyba.

PAVEL (*vytrhne dva lístky z kapesního diáře a dá jeden před MILADU*): Víš co? – Napíšem každý to svoje – bude pokoj. Jako bysme si všechno řekli. Až budu ve vlaku – tak si to, přečteme, platí?

MILADA: Copak se všechno dá napsat?

PAVEL: A copak se všechno dá říct?

MILADA: Dřív jsme to dokázali, Pavle! (*PAVEL jí mlčky podá tužku.*)

HOSPODSKÁ (*přichází z venku*): A prší! – V tom rádiu taky houby vědí! (*Prudce postaví kbelík.*)

PAVEL: A budeme veselí! Já to mám rád, já to mám rád! –

HOSPODSKÁ: Aspoň se nám vzduch pročistí. Už se to nedalo dechat!

Venkovními dveřmi přibíhají udýchaní VLADIMÍR a IRENA. Smích.

IRENA: Jsou tady!

PAVEL: Ahoj, lidi!

IRENA: Chtěli jsme doběhnout, než to zakryje slunce – A skoro jsme to stihli! To je ta zázračná hospoda! – A kde je ta borovice?

HOSPODSKÁ: Jo, tu za války srazil blesk, slečinko!

IRENA: Rostou tu akorát třešně!

PAVEL (*k IRENĚ*): Koukáš, co?

IRENA: To je fakt! O tom jsem nevěděla!

PAVEL: Víš málo. Poslední svého druhu!

HOSPODSKÁ (*se k nim přiblíží*): Hnedle to pověším na hřebíček, mladý pane!

PAVEL: To nesmíte, paninko!

HOSPODSKÁ: Civilizace, mladý pane! Zájezdní hospoda, k čemu to dneska je?

PAVEL (*přistoupí k ní*): Můžem nahoru, paninko?

VLADIMÍR: Co je nahoře?

HOSPODSKÁ: Památečný pokojík – Tam spala jedna rakouská kněžna –

PAVEL: Když jela z Vídně do Prahy!

HOSPODSKÁ: To je pár let!

PAVEL: Přijala tam tajně svého amanta a strávila s ním noc lásky –

IRENA: To chci vidět!

PAVEL: Ale na sucho tam nebudem!

HOSPODSKÁ: Mám výborné bílé víno. Chlazené, rovnou ze sklepa!
(Dává láhev a čtyři sklenky.) Nerozbít!

PAVEL: Nasedat, panstvo! *(MILADA a PAVEL odcházejí po dřevěných schodech vpravo.)*

HOSPODSKÁ: A pozor, děti! Suším tam bylinky! *(Zajde do pozadí.)*

VLADIMÍR stojí IRENĚ v cestě.

IRENA: A nasedat, nasedat! Pils někdy víno za bouřky? Páni!
A v „památečném“ pokoji! Au! Co je ti?

VLADIMÍR *(jí sevřel ruku):* Tobě už nevádí, že nikam nejedu?

IRENA: Aspoň tu nebudu sama! – Ty máš stejně svou palici. Budem chodit tancovat –

VLADIMÍR: To by se ti líbilo! – Ale já tady nemůžu zůstat.

IRENA: Tak pojď! Ujedem někam!

VLADIMÍR *(jí pustí):* A kam?

IRENA: No... někam!

VLADIMÍR: To jako kluk jsem utíkal, když se doma pohádali! Šel jsem za město... a že půjdu, kam mě nohy ponесou a že se mezi ně už nevrátím. Myslel jsem – Jednou jsem byl venku do tří do rána... a začalo mi být zima, dostal jsem hlad, byla tma. A tak jsem se vrátil –

IRENA: Protože o nic nešlo –

VLADIMÍR: Vždycky o něco šlo.

IRENA: Teď už bys neutek?

PAVEL (*volá shora*): Haló, Ireno! Haló, lidi.

VLADIMÍR (*se dívá na IRENU*): Proč mám brát všechno vážně, když z toho můžu mít legraci a pohodlný život? Proč?

IRENA: Protože nemáš talent. Nemáš nadání... pro legraci. Pojd', aspoň na chvilku! A pak zas můžeme

VLADIMÍR: Ty se hned se vším smíříš! – Je ti tak jedno, co chci? –

IRENA: Není mi to jedno!

VLADIMÍR: Ale já to necejtím! Jak se mám pro něco rozhodnout, když nikomu nezáleží na tom, jak se rozhodnu! – Mně na tobě záleží, víš?

IRENA: A co jsem zas provedla?

VLADIMÍR: Jak to, že si s ním tykáš?

IRENA: Vládo! – Ty žárlíš!

VLADIMÍR (*ji stiskne v ramenu*): Víš, co ti řeknu?

IRENA (*vydechne*): Co?

VLADIMÍR: Krucifix! – Copak se to dá říct? – (*Rychle ji políbí.*)

IRENA: Vládo!

PAVEL (*se objeví na schodech s lahví*): Tak co je s vámi? Pojd'te, budeme veselí! Je toho plná láhev! (*Sestupuje ze schodů.*) Zelený Veltlín, Ireno! To chutná náhodou. Na to dám. Z toho přihořívá.

VLADIMÍR: My tady nezůstanem!

PAVEL: Tak jděte k šípku, jděte do přírody! Ohromná věc, kamaráde. Koukni se na veverka, žádný starosti, teplý hnízdo a něco do huby – to je teprve život!

VLADIMÍR: Co na mně vlastně chceš?

PAVEL: Kamaráde, ty máš před sebou budoucnost jako dálnici s jeřabinkama. Toho se drž, toho se drž!

VLADIMÍR: Však se držím! (*Chytí PAVLA za ruku.*)

PAVEL (*vysmekne se mu*): Abys nevypad! Babička mu nosí kaktusy, maminka mu žehlí kalhoty do tanečních a tatínek si ho roubuje! Myslej to s tebou dobře! Ty nemáš rodinu – ty máš hnízdo! –

VLADIMÍR: A to mi závidíš?

PAVEL: Vy máte všichni ohromnou představivost. To musí bejt, co?

VLADIMÍR: To musí bejt! Člověk musí mít něco na očích. Pořád musí mít něco na očích! – Jinak má smutek – smutek jako koleno!

PAVEL: A když to někdo nesvede? – Jó, kdyby se to dalo přibít, přišpendlit! Protože... když sejde s očí, tak sejde z mysli, a pak zapomene ženská jednoho chlapa pro druhého a chlap jednu ženskou pro druhou a nakonec nemyslí nikdo na nic než na sebe! A z týhle představy je nanic, kamaráde! – Nanic! –

MILADA (*se objeví na schodech*): Pavle! – Ireno! Přece tu nebudu sama?

PAVEL (*se otočí k ní*): Myslím na tebe! – Milko, Milko! (*Stoupá po schodech k MILADĚ.*)

IRENA (*k VLADIMÍROVI*): Pojd! – budou myslet, že z toho mám strach!

Stoupají po schodech vzhůru. HOSPODSKÁ v zadní místnosti si zpívá písničku z „dvacátých let“; ve venkovských dveřích se objeví HOST, nese v obou rukou klobouk.

HOST (*stane uprostřed a zvolá*): Haló, hospodo!

HOSPODSKÁ (*se objeví za pultem*): Co tady ještě chceš?

HOST (*vyndá z klobouku kotě*): Stálo pod stromem.

HOSPODSKÁ (*si bere od něho kotě*): Maličký! – Od kdy ty máš zájem o tyhle věci? (*Jde do zadní světnice.*)

HOST (*se dívá za ní*): Je celý zmoklý.

HOSPODSKÁ (*zachází*): Šoupnu ji do postele. Nemá se toulat, prevít! (*Zajde.*)

Otevřenými dveřmi přibíhají dva další hosté. DÍVKA ve svazácké košili a CHLAPEC s fotoaparátem a kytarou.

CHLAPEC: No vidíš, hospoda – Já to říkal!

HOST: Haló, hospodo! Kšeft se hejbá. To je radosti, co?

HOSPODSKÁ (*vyšla z pozadí*): Přání?

CHLAPEC: Jednu sodu a pivo! –

HOST (*dlouze*): Pívo, pívo...

CHLAPEC (*odloží kytaru na stůl, shrnuje si vyhrnuté nohavice*): To stálo za to! – Kdybych jel do Bráníka, měl jsem to stokrát lepší.

DÍVKA: Jako bych za to mohla.

CHLAPEC: Kluci ve fabrice se mi vysmějou. To je tak, když se člověk pro ženskou obětuje!

DÍVKA (*k CHLAPCI*): Příště pojedu sama.

CHLAPEC: To je taky nápad – reportáž! – Kdo to čte, prosím tě?

HOSPODSKÁ: Tady je to! (*Staví před ně sodu a pivo.*)

HOST: Pívo, pívo!

DÍVKA: Ty mluvíš! – To vím, že ty ne! Ty si jakživ nepřečteš, co já napíšu.

CHLAPEC: To se mejlíš.

DÍVKA: Ty jsi vůbec hrozný člověk! – Přejde na nádraží vystrojený jako pásek!

CHLAPEC: Jakej pásek, co máš? – Košilka je kmentová a tyhle kalhoty si zaved u nás ve fabrice každěj druhej. Jsou prima, náhodou!

DÍVKA: Chcete vypadat jako pistolníci, a zatím –

CHLAPEC: Neškol, neškol. Je neděle. – A co se vrtíš pořád?

DÍVKA: Vadí ti to?

CHLAPEC (*ji pozoruje*): Jo – ty máš mokré plavky, vid'? – Tak se převlíkni!

DÍVKA: Tady?

CHLAPEC: No třeba! – Já řeknu hospodský. – Paní hospodská!

DÍVKA: Neblázni!

HOSPODSKÁ (*od pultu*): Přání?

CHLAPEC (*upadne do rozpaků*): Tadyhle – mohla by se u vás převlíknout? – Chytlo nás to u vody –

HOSPODSKÁ: Jen pojd'te se mnou, slečinko! –

CHLAPEC: Tak vidíš! – Tady jsou lidi hodný. To není jako v Praze.

HOSPODSKÁ s DÍVKOU odejdou do zadní místnosti.

(Vezme si cigaretu, hledá zápalky, na HOSTA.) Nemáte oheň?

HOST: Oheň, oheň! –

CHLAPEC (*si HOSTA změří*): A jeje! – (*Najde svoje zápalky, zapálí si, vezme kytaru, skloní se k ní a sáhne do strun – na HOSTA.*) Jestlipak vám tohle něco říká? –

HOSPODSKÁ (*vyjde z pozadí*): No, dejte tam něco, mladý pane! – Ať se zaradujem!

CHLAPEC spustí nějakou písničku beze slov, hvízdá si k tomu.

HOST (*jde do popředí, stane uprostřed, zvolna*): Mám před barákem tři stromky růží. Přes zimu jsem je zaházel hlínou. Pěkně jsem naházel hlínu a lopatou přimáčkkl A přišlo jaro a já je v tom nechal. Ani jednu jsem neodkryl.

HOSPODSKÁ: Pitomost podle tvý hlavy. Už mohly dávno rozkvíst. Mohs mi přinést pugét!

HOST: Až se to přežene, budou všechny tři zachráněný!

HOSPODSKÁ: Lidi to může vytrískat a tvoje růže budou pro kočku.
Nápady!

HOST: Zůstane možná na živu mládeneček... a kolem bude hotová poušť, nebude na koho promluvit!... A ten poslední uvidí tři stromky před barákem. Jednu bílou, jednu žlutou a jednu červenou. –

HOSPODSKÁ: No, ten se zaraduje! Neuteks odněkud, ty Sibylo?
Podívejte se na něho, jak žvaní!

CHLAPEC (*přestal už hrát, na HOSTA*): Koukněte, to je blbost, co říkáte! Von si to každěj rozmyslí, něco si začít! Voni ty sovětský to mají taky, a lepší! – a vona každýho přejde chuť něco si začít, víte? –

HOST (*na CHLAPCE*): Chlapečku, lidi budou mít jen to, co si zasloužej!

CHLAPEC (*jde proti HOSTOVI s kytarou*): Heleďte, jaký lidi? – Mně táta zařval v pětačtyřicátým na barikádě, a to vám řeknu, radši brnkám na tohle sladký dřevo než na flintu! – Mám dojem, že si to zasloužím, ne? – Já mám totiž svůj tejděn za sebou, víte? – A moc rád bych věděl, co máš za sebou ty! – No tak! –

HOST (*rozpřáhne se, ale mávne jen rukou*): Ty ses tu jenom na vejletě, chlapečku!

DÍVKA (*vyjde z pozadí, učesala se, převlékla do bílé halenky, vesele k HOSPODSKÉ*): Děkuju, paní hospodská!

CHLAPEC: Tak vidíš, jaká jsi pěkná! (*Usednou ke svému stolu, CHLAPEC začne hrát.*)

HOSPODSKÁ (*k HOSTOVI*): Ten ti to řek!

HOST: Kuplířko!

HOSPODSKÁ: Vedu poctivou živnost, ale ty! – Žádná práce ti nevo-
ní! Být od státu, prohnala bych tě!

HOST: Mám ti povědít svůj život?

HOSPODSKÁ: Nejsem zvědavá na tvůj život.

HOST: Mám charakter, babo!

HOSPODSKÁ: Tak zaplat'! – Charaktere! – Kdybys ty nechal těch
pitominek a našel si pořádnou ženskou... Moh by ses ještě
pomít! To k nám jezdil před válkou na letní byt jeden kůžič-
kář – fikanej člověk – a ten říkal: Člověk musí být reálnej,
protože na co se podíváš – všeccko je reálný.

HOST: Jdi se natřásat jinam, anděli! (*Zamíří k zadní světnici.*)

HOSPODSKÁ: To už mi jinačí říkali – „anděli“! Jenže já byla na-
prsto reálná ženská, a tak to má být! Člověk po halíři vyskočí,
ale korunu už ti podají, a hezky uctivě, jenže to člověk nesmí
nosit v hlavě pitominky – jako ty stromečky pod tou hlínou.

HOST: Stálo pod stromem... Celý zmoklý. (*Zachází do zadní místnosti.*)

HOSPODSKÁ: A, škoda každýho slova, který padne na takovýho chlapa!

*Dveřmi vcházejí DOHNAL a ZDENA. Jsou schováni pod igelitovou
pláštěnkou.*

ZDENA (*se směje*): A kdo si ho vymyslel – ten výlet?

DOHNAL: To jsme my! – Celý rok sedíme doma, a když si vyjdem –

HOSPODSKÁ: Nějaké přání?

DOHNAL: No, co bysme si – víno, máte? Ale přírodní!

HOSPODSKÁ: Všecko můžete dostat! (*Jde k pultu.*)

DOHNAL (*zpozoruje DÍVKU s CHLAPCEM u stolu*): Á vida! Soudruzi z redakce! – Sed'te, sed'te, nebudem vás rušit! –

DÍVKA: Chtěli jsme užít trochu slunce –

DOHNAL: A déšť vám to zkazil! – Ale tady se hezky sedí! – Tohle totiž býval náš nedělní špacír. – (*Na ZDENU.*) A kdy jsme tu byli naposledy!

ZDENA: V osmatřicátém. – Pak přišla válka. –

DOHNAL: A teď není čas. – Jiná doba! Dřív sem chodívala omladina a studenti, a teď – teď je dost zábavy ve městě. Jiná doba!

HOSPODSKÁ staví dvě sklenky na jejich stůl.

(Na HOSPODSKOU.) Nemám pravdu, paní hospodská?

HOSPODSKÁ: Sem chodívalo mladýho lidu! Tady se i tancovalo, slečinko!

DOHNAL (*k DÍVCE*): Vidíte – o tom by se dal napsat článek! – Jak se dřív studenti museli bavit na zapřenou, aby kantoři a rodiče nevěděli – a teď! No, nebudem vás rušit!

HOSPODSKÁ (*k DOHNALOVI a PANÍ ZDENĚ*): Bílé víno, prosím. – Panstvo zmoklo.

DOHNAL (*jde ke svému stolu*): Skoro, skoro.

CHLAPEC začne znovu tiše hrát na kytaru.

HOSPODSKÁ: Však se to uhne. Tyhle nemají dlouhého trvání! Trochu rámusu, a pryč! (*Jde k pultu.*)

DOHNAL: Napijem se! – Mám na to chuť! (*Oba se napijí.*) A nakonec je to docela fajn... i ta bouřka! Aspoň to není tak fádní! – Člověk nesmí být hnidař. – Inspektorovi ses líbila.

ZDENA: Zato Vladimír! Ten se ti vyznamenal! – Tohle mu nebudu trpět. Co si inspektor pomyslel! –

DOHNAL: Á – sentimentální dědek! – Rád se poslouchá. Kdyby byli všichni takoví –

ZDENA: Aby ti neuškodil!

DOHNAL: A co? – Dobře to dopadlo!

ZDENA: Jenže – na nás ti pomalu nezbude čas. Říkals celou válku: do žádné strany, k žádné politice mě nedostanou – a najednou, v osmačtyřicátém –

DOHNAL: Člověk pochopí vývoj! – Paní hospodská!

HOSPODSKÁ (*se přiblíží*): Á – zachutnalo vám! Nejlepší jakost, pane! Mám ho jen pro lepší zákazníky!

DOHNAL: Nebudete si pamatovat – ale jsme bývalí hosté!

HOSPODSKÁ: Milý pane, tu přešlo lidu!

DOHNAL: Tady se přece i tancovalo! – A poslyšte... bylo tu takové... místo –

HOSPODSKÁ (*se směje, mávne rukou*): Bejvávalo! Suším tam bylinky, drahý pane!

DOHNAL: Mužem se podívat?

HOSPODSKÁ: To nepůjde, drahý pane.

ZDENA (*tiše*): Nemáš rozum!

DOHNAL (*se směje*): Ale proč?

HOSPODSKÁ (*se směje*): To nejde, drahý pane! Je tam plno krámů – a schody jsou špatné. Co bylo, bylo. Jde mi taky už na šedesát, pane! (*Bere peníze od CHLAPCE.*)

DOHNAL (*se vrací od schodů*): Škoda!

CHLAPEC s DÍVKOU odcházejí.

HOSPODSKÁ: Dcera je ve městě. Má kominíka. Je to samá saze a špína, ale nese to dost. Půjdu jim chovat děti! *(Jde do zadní místnosti.)*

ZDENA: Co tě zas napadlo?

DOHNAL *(se směje):* A proč? – Víno a vzpomínky! To patří k sobě! *(Nakloní se k PANÍ ZDENĚ a něco jí šeptá. PANÍ ZDENA se hlučně rozesměje.)*

HOSPODSKÁ *(vystrkuje HOSTA ze zadní světnice):* Vlez by mi nako- nec do postele – chlape! – Viděli jste to někdy!

ZDENA *(vidí první HOSTA):* Karel! –

DOHNAL se zvedne, jde proti HOSTOVI.

HOST *(se opře u pultu):* Tady je hezky, co? Rukulíbám milostpaní! – Prima chládek a víno rovnou ze sklepa! –

DOHNAL: Kde se tu bereš! – Proč ses vrátil?

HOST: Mám ji tady schovanou. Chodím ji navštěvovat.

DOHNAL: Koho?

HOST: Mou radost! *(K HOSPODSKÉ.)* A repete! Tady brácha mě pozve.

DOHNAL: Nalejte mu.

HOST *(k HOSPODSKÉ):* Brácha jde nahoru!

HOSPODSKÁ: Chovej se slušně! Ty duho! *(Naleje mu a odejde do pozadí.)*

DOHNAL: Vyrázili tě, co? Vypadáš hezky!

HOST: Stejskalo se mi.

DOHNAL: Tady už práci nedostaneš. Už nehnu prstem, rozumíš?

ZDENA: Slíbil jste přece –

DOHNAL: Ty mlč! –

ZDENA: Že vám není hanba!

DOHNAL: Co chceš dělat?

HOST: Nic. Chci se koukat... jak jdeš nahoru. Tys šel vždycky nahoru – ty jo!

DOHNAL: A kdo tobě bránil?

HOST: Já nemám hroší kůži! – Mně ji za války stáhli, víš? – A měl jsem šance, to měl! – Koncentrák, kamaráde, z toho by se dalo vytřískat! – Ty mít tuhleto legitimaci, tak jezdíš dneska šestsettrojkou, že jo, milostpaní?

ZDENA se prudce zvedne a odejde k venkovským dveřím. Stojí mezi nimi po celou dobu hádky.

(Za ZDENOOU.) Kampak? kampak? *(Na DOHNALA.)* Jenže já vypad ze hry. Už tam... jsem vypad ze hry.

DOHNAL: Já tě tam nedostal! To sis udělal sám. Tebe si matka hejčkala, tebe si všichni moc hejčkali! – Tys hrál v orchestru a matka se oblíkala do černého, když se jela na tebe podívat, a táta mi řek: vidíš, co už dokázal Karel? – Protože já byl pro ně jenom „pan učitel“, ani halíř jsem nedostal, protloukal jsem se sám, a jestli mám já dneska rodinu a jestli se mně dneska daří, tak je to všechno moje práce a moje dřina, rozumíš? – To všechno jsi moh mít taky. Kdo ti bránil? –

HOST: Tobě já se nemůžu rovnat. Nikdy jsem se ti nemoh rovnat! – Ty chceš pro lidi štěstí, chceš je dát dohromady pro to veliký štěstí – a já myslím: Každý to hledá jinde, to štěstí! Nikdy je nedáš dohromady!

DOHNAL: To není tvoje věc!

HOST (*rozpálí se*): To si myslím, že to není má věc! – Ale taky ne tvoje. Protože ty... tys jenom naskočil do rozjetýho vlaku a vezeš se... zadarmo... ty ses vždycky jen vez! – Ale svýho kluka nech bejt! Toho nech bejt!

DOHNAL: Jdi k čertu! Rozumíš? – Jdi k čertu! –

HOST: Buď klidnej! – Já se tady už neukážu! Na mou duši už ne! A nelitovat – sakra – neurážej mě!

DOHNAL: Kolik chceš? (*Natáhne k němu ruku s bankovkou.*)

HOST (*nevezme peníze*): Něco jsem tady vypil. (*Podává DOHNALovi zmuchlanou bankovku.*) Tohle vrat' svému klukovi. Tvýho kluka mám rád! – Tvýho kluka!

DOHNAL: Lumpe!

HOST: Bratře! – Je mi tě líto. Ty se řítíš, jedeš jako blázen a řveš, na celý kolo řveš, a stejně se nikdo neohlídne a nikdo si nestoupne do pozoru, protože ty jedeš s prázdnou, tys tu nic na sebe nevzal, žádnou radost a bolest jako to auto –

ZDENA (*na DOHNALA*): Ať už jde, proboha, ať už jde!

HOST: Jde ti o kůži, kamaráde! – Jde vám o kůži, milostpaní!

HOSPODSKÁ (*vejde*): A je po bouřce! – Jak se nám ten vzduch pročistil! – To je radost ho dejchat! –

DOHNAL (*k HOSPODSKÉ*): Paní hospodská – pak mi to připočítejte – to jeho! –

HOSPODSKÁ: Jak si přejete! (*Za HOSTEM.*) Co ta tvá hučka? Neponesu ji za tebou! Můžeš být rád, že to někdo za tebe zatáh!

HOST (*si vezme klobouk, podívá se po DOHNALOVÝCH*): Sbohem – kuřátka! – (*Odejde.*)

HOSPODSKÁ (*omlouvavě k DOHNALOVI*): Takový pobuda to je!

ZDENA: Korunu bych mu nedala! Za měsíc ho tu máš zas.

DOHNAL: Já ho sem nevolal!

ZDENA: Každý to může proti tobě využít! Každý na to může ukázat, jakého má ředitel bratra! Abych se styděla vystrčit hlavu.

DOHNAL: Však bude pokoj! –

ZDENA: I našeho Vládi se chytá! – Proč ho nevezmou do ústavu, takového –

DOHNAL: Nemluv hloupě! – Copak je na tohle ústav?

ZDENA: Že ho nezavřou! –

DOHNAL: No, to by bylo! – Mít bratra v kriminále!

ZDENA: Jiný na tvém místě by už dávno něco podniknul! –

DOHNAL: Tak už dost! – Už toho mám za dnešek dost! Paní hospodská!

ZDENA: Radši bych šla! –

DOHNAL: Nikam se nepůjde! – Tohle je *můj* den, rozumíš? – Můj! A já si ho nedám zkazit! Od nikoho! (*Prudkým pohybem rozlije víno na stole a poleje PANÍ ZDENĚ šaty.*)

ZDENA (*vyskočí od stolu*): Pitomče jeden!

HOSPODSKÁ (*přistoupí*): Pán je temperamentní! (*Uklízí stůl.*) To víte, pane, host je host! – Člověk na to má svůj názor – jenže – akumulace je akumulace! Člověk naleje a myslí si svoje. – (*Jde k hostovu stolu.*) Celý stůl pocíntal. Čuně! – (*Uklízí stůl po HOSTOVI.*)

ZDENA: My už na tohle nejsme. Lepší, když sedíme doma.

DOHNAL: Naše vina.

ZDENA: Naše vina! – Jdeš si za svým a na nás se neohlížíš.

DOHNAL: Žil jsem patnáct let pro vás. Byl to ztracený čas.

ZDENA: Jak můžeš takhle – jak můžeš! –

HOSPODSKÁ zajde do pozadí, propukne ostrá hádka.

DOHNAL: A co z toho mám? – Tvoje matka mě pomlouvá, kde může, tvůj syn se chová jako klacek a ty – ty nevíš, co bys! – A já to mám dávat do pořádku! – Já! – Ale to přestane!

ZDENA: Najednou! – Moje rodina ti vadí – V pětatřicátém jsi byl rád, když ses moh přiznít, jenže – poměry se obrátily! – My jsme šli dolů, místo nahoru! –

DOHNAL: Nežvaň, prosím tě, nežvaň!

ZDENA: Dneska jsme „buržousti“, moje matka a já! – To se ti nehodí! To je minus! – Ty vlastně... ty se bojíš! Ty se pořád jen bojíš!

DOHNAL (*vztekle*): Poslechni – mlč! A nežvaň!

ZDENA: I kluka chceš obětovat! – Nemysli, že do toho nevidím! – Chceš ho schválně dát do fabriky, aby ti jó nemohli co říct!

DOHNAL: Huso! – A pro koho to všechno dělám, co? – Mohli byste mi... děkovat! – Protože jestli se vám nevede nejhůř, tak je to všechno moje práce, moje!

ZDENA: Proč jsme radši nezůstali jako dřív! Že ses do toho pouštěl? – Mohli jsme oba mít klid.

DOHNAL: To bych byl osel! – Co mi kdo může říct?

ZDENA: Znáš lidi. Lidi jsou všeho schopný! –

Na schodech se ozvou hlasy.

MILADIN HLAS: Neblázni, Pavle, neblázni!

PAVLŮV HLAS: Já že mám dost? – Paninko! Paninkóó ... *(Sbíhá ze schodů, za ním se objeví MILADA.)*

DOHNAL *(spatří MILADU):* Milado! – Co vy tu děláte?

PAVEL: Voják je všude jako doma.

DOHNAL *(na MILADU):* Váš chlapec?

MILADA *(přistoupí):* Vy už se přece znáte! – Vladimír byl tak hodný –

DOHNAL: Tak to jste vy, ten noční vetřelec!

PAVEL: Měl bych se omluvit za noční vpád.

DOHNAL *(s chtěným humorem):* Aby nebyla milostpaní nervózní! – *(Na MILADU.)* Zrovna jsem na vás myslel. Kdybych byl pověřivý – Nechcete přisednout?

PAVEL *(nerad by zůstal):* Máme naspěch! – Tady za stavením jsou třešně. Jako palce, už celé černé! –

DOHNAL: Ty vám neutečou! – *(K MILADĚ.)* Napijete se s námi! – Školu necháme stranou. Sám jsem utek až sem. Člověk má přece právo mít jednou za čas... svůj den! –

MILADA: Ale my opravdu –

DOHNAL: Paní hospodská! *(Ukáže na PAVLA a MILADU, HOSPODSKÁ nalezla dvě sklenky a donese na stůl.)*

ZDENA *(k PAVLOVI):* Jezdíte často? *(K MILADĚ.)* Já bych asi nedokázala čekat. Sama bych se rozjela!

MILADA: Mám svoje povinnosti.

ZDENA *(k DOHNALLOVI):* Jsi tak přísný?

HOSPODSKÁ *(staví sklenky na stůl):* Tady je to dvakrát, prosím!

DOHNAL *(zvedne sklenku, k MILADĚ):* My dva si máme nač připít!
Byl to společný úspěch!

ZDENA *(drží sklenku):* Proneste něco veselého!

DOHNAL: Pravda. Ulejme bohům.

PAVEL: Kterým? Nebe je vykucháno.

DOHNAL: Těm pozemským, kteří co nevidět zabydlí nebesa! Všichni upijí. Když si pomyslím – teprv půlka století! – Vás čeká všecko ovoce rajské!

PAVEL: Já radši popraskané třešně!

ZDENA: A jsou tu opravdu? A dobré?

PAVEL: Nevěříte? Jdu na ně! Kdo se nebojí –

ZDENA: Ze stromu? No, – to už jsem nejedla!

DOHNAL: Copak jsi malá? –

ZDENA *(ve smíchu)*: A nepřijde na nás hlídač?

PAVEL: Ty nejsou nikoho!

ZDENA *(na MILADU)*: Vy, slečno, nepůjdete?

PAVEL: Však jí donesem! *(Jde ke dveřím.)*

DOHNAL *(na MILADU)*: A nechte je! Pokutu za ně platit nebudem.

PAVEL a ZDENA odejdou.

To je váš chlapec! Měl bych ho znát –

MILADA: Jeho otec byl tady primářem.

DOHNAL: Vidíte! – Mám dobrou paměť! – A že spal u nás? – Má přece matku. – Nestýkají se spolu? – Měla byste být opatrnější. To už nese náš stav. Kantorské zapovězené ovoce. Moc očí se dívá, moc rukou ukazuje. Žijeme pod lupou! – Řekněte upřímně – ta vaše žádost –

MILADA: Trvám na ní. Sám jste nám čet tu výzvu.

DOHNAL: Nebud'te bláhová, Milado!

MILADA: Chci se zasloužit!

DOHNAL: Vás láká pohraničí, romantika – ale dejte na starýho kantora, to není pro vás, tam se zahrabete –

MILADA: Na té schůzi jste mluvil jinak.

DOHNAL: Není to všechno kvůli němu?

MILADA: A když – záleží na tom?

DOHNAL: Vy přece můžete mít chlapce – radost podívat!

MILADA: Nechci mít chlapce „radost podívat“!

DOHNAL: Některým lidem není pomoci, jsou pro nás ztraceni, s tím se musíte smířit. Já tu rodinu znám. Zbytečně maříte čas a energii.

MILADA: Ale já nevěřím, že jsou nějaké zbytečné dny a zbyteční lidé! Nevěřím!

DOHNAL: Život, Milado! – Však si zvyknete.

MILADA: Nechci si na to jen zvyknout!

DOHNAL: Budete muset.

MILADA (zoufale): Ne –!

DOHNAL: No tak! – Vy taky máte hned na krajíčku. *(Položí jí ruku na rameno.)* Jste moc důvěřivá.

MILADA: Pavel mi nikdy nelhal. – „Radost podívat“! Pro mne je radost ho vidět. A on mi to řekne, až to nebude možný, anebo mi to napíše na malej lístek. –

DOHNAL: Já vás tu potřebuju! – Musel bych vám toho moc vykládat, abyste pochopila. – Vy – vy žijete, vy skutečně žijete, víte, proč všechno je – Vy nesmíte odejít, Milado!

MILADA *(vytrhne se mu):* Nechte mě!

DOHNAL: Mějte si ho ráda, ale zůstaňte tady – zůstaňte tady!

MILADA: Já tu s vámi nebudu. – Já vám nevěřím.

HLAS PAVLŮV *(zvenku):* Kradou! Kradou! *(Je slyšet jeho a ZDENIN smích.)*

Vejdou PAVEL a PANÍ ZDENA.

PAVEL *(dává hrst třešní před MILADU na stůl):* S nasazením života pro mou milou!

ZDENA *(drží v ruce lipovou větévku):* Ulomila se v dešti. – Jak tam všechno voní! –

DOHNAL: Zaplatíme si, Paní Hospodská!

ZDENA: Bude hezká do vázy! – *(Na DOHNALA.)* On je báječný! Vlezl až do špičky! *(Na PAVLA.)* Už jsem viděla, jak se ta větev pod vámi láme! –

DOHNAL platí hospodské útratu.

Byla to dokonalá loupež! – *(K PAVLOVI.)* Ale vy jste starší než to naše dítě! – Přijďte zas někdy za Vladimírem! – *(K MILADĚ.)* Přijďte spolu! –

DOHNAL *(se náhle obrátí, pohlédne na PAVLA):* Poslyšte – kde je vlastně náš kluk?

PAVEL: Zajímá vás to?

MILADA: Pavle!

DOHNAL *(pohlédne pátravě na MILADU, k PANÍ ZDENĚ):* Tobě přece říkal, kam jde?

ZDENA: Nic mi neříkal! –

PAVEL: Ale proč, Milko? Proč! – *(Rozběhne se do schodů.)* Haló vy tam nahoře! – Jde se domů! Končíme! Končíme! Jde se domů! – Domů! –

HOSPODSKÁ *(k PAVLOVI):* Mladý pane, mladý pane – já nevím o ničem! *(Shora se ozve smích, hlasy.)*

HLAS IRENY: Ale zpátky půjdeme lesem. Loukama už vám nejdu! –

VLADIMÍR: Ted' bude pršet se stromů! –

IRENA: At'si, at'si! *(Objeví se na schodech, vidí DOHNALOVY.)*

ZDENA: Vladimíre!

DOHNAL: Tak je to tedy! – (*K VLADIMÍROVI.*) Pojd' sem! (*VLADIMÍR popojde k OTCI.*) Ty spratku! – Jak si to představuješ?

ZDENA: Jak si to představujete! Proto se choval u oběda tak nemožně! – Nemoh se dočkat! –

DOHNAL: Já ti dám Prahu! (*Na HOSPODSKOU.*) Aby vás tohle nemrzelo!

HOSPODSKÁ: Jsou tam jen židle a stůl, drahý pane! Můžete se podívat! Jenom židle a stůl a šňůra s bylinkama.

DOHNAL: Na tohle je zákon, paní hospodská!

HOSPODSKÁ: Nic tam není! – Jen starý kulečník a na tom se nedá hrát. Má tři nohy a tágo je zlomený.

DOHNAL (*na VLADIMÍRA*): Klacku!

IRENA: Co se rozčilujete?

ZDENA: Nebud'te drzá!

IRENA: A co se vlastně stalo?

ZDENA: To je mazanost!

VLADIMÍR (*náhle*): Máme se rádi, my dva!

DOHNAL: Promluvíme si spolu, *my dva*! Promluvíme si! Promluvíme!

Do jeho posledních slov je slyšet zvenku zvuk přijíždějícího motocyklu, který zastaví před hospodou. Scéna se zatmí.

Proměna

Světlo k pravému portálu, stojí tu motocykl z předehty a blízko něho na zemi lidské tělo. Dobíhají sem všechny postavy. Vede je MLADÍK z předehty.

MLADÍK: Nějakej chlap – říkám vám to už pětkrát – tadyhle u strouhy –

HOSPODSKÁ: Á, nachmelil se!

MLADÍK: Ba ne. Je asi mrtvej nebo co!

HOSPODSKÁ: Rány Kristovy! Mrtvej!

PAVEL přiklekne k ležícímu tělu a obrátí je na záda – je to HOST.

ZDENA (přichází): To je... strašné!

VLADIMÍR: Strejda Karel!

PAVEL: Dejchál! – Koukejte, až něco pojede! Ženské spíš zastaví!

HOSPODSKÁ: Honem, honem, můžou ho ještě zachránit!

U HOSTA zůstávají PAVEL, DOHNAL a VLADIMÍR. VLADIMÍR přiklekne k PAVLOVI.

PAVEL: Nabrali ho asi autem a práskli do bot, pacholci! *(Položí si hostovu hlavu do klína. HOST zaúpí.)* To jsem já! To jsem já, hřbitove...

VLADIMÍR: Strejdo! –

PAVEL: Všecko bude zas dobrý... Pověš mi svou historii... a všecko bude dobrý! –

DOHNAL: To je konec... to je konec...

PAVEL: Kapesník! Nemáte kapesník?

Nablízku je slyšet jedoucí auto, zastaví. DOHNAL hledá kapesník. PAVEL vezme kapesník od VLADIMÍRA, otírá HOSTOVI obličej. ŠOFÉR přichází zprava, za ním ostatní.

HOSPODSKÁ: Tady je, tady je!

ŠOFÉR: No, potěš pámbu!

ZDENA: To je hrozné! *(Hystericky.)* Vladimíre! *(VLADIMÍR nereaguje.)*

DOHNAL *(vzdychne):* Já to vždycky říkal –

ŠOFÉR: Někdo z vás musí se mnou.

PAVEL: No – jed ty, Milko, ty se vyznáš –

ŠOFÉR *(s DOHNALEM vezmou HOSTA a odcházejí vpravo k autu):*
Opatrně... opatrně... s tím zbožím! –

MLADÍK (*nabídne PAVLOVI cigaretu*): A já tam zrovna jedu! – Aby to tak bylo špatný znamení! –

PAVEL (*ruka s cigaretou mu klesne*): Kristepane, jaká jsem svině! – To musí člověka nabourat auťák, aby se ten druhý za ním ohlídl!

ZDENA (*vzlyká k VLADIMÍROVI*): Vidíš to? Vidíš, co děláš? (*Odchází.*)

MLADÍK (*k PAVLOVI*): Vemu tě na tandem, chceš?

PAVEL: Ba ne, já půjdu pěšky. Já už teď nemám kam chvátat. –

VLADIMÍR: Pojd'! (*Odchází s IRENOU za ostatními.*)

PAVEL odchází sám. Auto za scénou se rozjíždí.

HOSPODSKÁ: Chudák, moh se ještě pomít! (*Sebrala ze země hostův klobouk.*) Klobouk! (*Rozběhne se za odjíždějícím autem.*) Jeho klobouk!... Klobouk!... (*Zmizí ve tmě.*)

Proměna

Městské nádraží. Perón se zábradlím, ubíhajícím do pozadí, končí vlevo ve dvou třetinách jevištní plochy. Mezi železnými sloupky visí zelené truhlíky s květinami. Vlevo za perónem stojí červená nádražní lavice.

Z dopravní kanceláře vyjde na perón VÝPRAVČÍ, vystoupí z perónu a dívá se po kolejích. Zleva táhne VRÁTNÁ prázdný plochý vozík.

VRÁTNÁ (*zastaví vozík, k VÝPRAVČÍMU*): Jede na čas, pane přednosto?

VÝPRAVČÍ: Zatím jede.

VRÁTNÁ: No, ještě tenhle a bude pokoj. Zavřem to! –

VÝPRAVČÍ (*ukáže k truhlíkům s květinami*): Vadnou nám kytky.

VRÁTNÁ: Každý ráno je zalejvám!

VÝPRAVČÍ: Koukejte to zalej!

VRÁTNÁ: Stalo se nějaký neštěstí, na silnici, chlapi to přinesli. Ale nikdo neví nic jistýho. To je všecko z těch aut! Kdekdo teď jezdí autem.

VÝPRAVČÍ: Na silnici bude vždycky jen bordel. Každý si jezdí, jak chce. (*Odchází perónem ke kanceláři.*)

VRÁTNÁ nechá stát prázdný vozík u perónu a odejde vlevo. Po perónu přicházejí DÍVKA a CHLAPEC s kytarou.

DÍVKA: To se mi ještě nestalo!

CHLAPEC: Přece se nebudeš vracet?

DÍVKA: Úplně nový blok! Včera jsem si ho koupila.

CHLAPEC: Koupím ti novejš.

DÍVKA: To se muselo stát cestou – jak jsme utíkali od toho rybníka. Já ti říkala, nežeň to tak – vypad mi z tašky.

CHLAPEC: To je krámů! – Tak to napíšeš znova. Uvaříš kafe a napíšem to spolu.

DÍVKA: Jak to můžeme napsat? – Copak si pamatuješ, co všecho říkal ten ředitel?

CHLAPEC: Ten plešoun? Řeči, řeči! – Ten už sám neví, co říkal. Neboj, to sepíšem. Takovou reportáž jsi ještě neměla. (*Podává DÍVCE pohlednici.*) Podepiš se tam. Mistr bude mít radost.

DÍVKA: Budeš ve fabrice dřív než lístek.

CHLAPEC: At'si, bude mít radost! (*Hodí lístek do schránky.*)

PANÍ S PEJSKEM (*přichází zleva*): Vidíš, Amičko? – Pán taky posílá dopis!

VRÁTNÁ (*přichází zleva*): Tak to někoho přejeli! Chlapi říkají, že přejeli. Já myslela, že srážka!

PANÍ: Srazil se vlak!

VRÁTNÁ: Ale kdepak! – Na silnici! Nějakýho mužskýho –

PANÍ: Prosím vás! –

VRÁTNÁ: Třeba neviděl, chudák! To horší je srážka. Já to viděla jednou na pár kroků – (*Zajde.*)

PANÍ: Vidíš, Amičko, k čemu je dobrá šňůra? (*Spatří VÝPRAVČÍHO na peróně.*) Pane přednosto! (*Zamíří k němu.*) Jestlipak bude ve vlaku pošta? (*Odejdou s PŘEDNOSTOU.*)

CHLAPEC s DÍVKOU se usadí na červené lavici a VRÁTNÁ odjede s vozíkem. DÍVKA se opře o chlapcovo rameno. CHLAPEC má kytaru na klíně, začne hrát a potichu hvízdá. Je to písnička, kterou hrál v hospodě.

Mezitím přichází po perónu MILADA, opře se blízko lavičky o zábradlí, zády do hlediště.

DVA VOJÁCI a MLADÍK z přede hry.

MLADÍK (*je v „náladě“*): A to mi ho nechtěli ani ukázat, kluci!

VOJÁK: Bodejd', to každému neukazují.

MLADÍK: Jenže, já se nedal odbejt! A povídám: Sestřičko, já se vám odtud nehnu. Tak mi ho ukázala! – Kluci, ale to to divně vypadá!

DRUHÝ (*se zastaví*): A jak to vlastně vypadá?

MLADÍK: No... divně. A prej se mi podobá! Tak nevím. (*Na MILADU.*) Slečno! – Máte takový smutný oči!

DRUHÝ: Neberte ho vážně, slečno. Je blázen!

MLADÍK: Dneska nesmí být nikdo smutnej! Já to za všechny platím! Mně se narodil kluk!

MILADA: Kluk!

MLADÍK: A jmenuje se jako já – Josef!

VOJÁK: Z toho si nic nedělejte, slečno. Za chvíli o nás nevíte!

DRUHÝ: Tak je zas o jednoho Pepíka víc!

MLADÍK (*k MILADĚ*): Vy jste pyšná, vy nemáte radost!

VOJÁK: S vámi jsem včera tancoval! – Pojd'te, utrheme jí kytku! Kluci! (*DRUHÝ ho vysadí, VOJÁK utrhne kytku z truhlíku.*) Vemte si ji, je obyčejná! (*Dají se do zpěvu a odejdou.*)

Mezitím došel PAVEL, opře se o zábradlí vedle MILADY, čelem do hlediště.

MILADA: Pavle! – Už jsem se bála –

PAVEL: Šel jsem pěšky. Mám to rád, když je po dešti. Když je všechno zas čerstvý a dá se jít po mokré silnici – to mám rád! – Jak to dopadlo, Milko?

MILADA: Vzali ho na sál. Ale bylo už pozdě...

PAVEL: Umřel. – Co?

MILADA: Tvoje matka tam přišla. Tys u ní ráno byl. Pročs mi to neřek?

PAVEL: Proč všechno dopadne jinak, než člověk myslel?

MILADA: Však ty zas přijedeš.

PAVEL: Až jak súdruh major nadělí.

MILADA: A na podzim ti to skončí.

PAVEL: Možná.

MILADA: Nejsme my dva – nejsme zbabělci? – Pročs vůbec přijel?

PAVEL: Já nikdy nedokážu říct to pravý. Vždycky to po něčem uklouzne a je to docela jinde, než chci. – Ještě včera, po cestě, měl jsem chuť něco provést, s něčím zatočit! – A je z toho výlet za milou. Výlet do rodného města.

MILADA: A cos chtěl provést? –

PAVEL (*náhle*): Vrať mi ten dopis. Ten lístek, co jsem ti psal!

MILADA: A když ti ho vrátím – řekneš mi, cos mi chtěl říct?

PAVEL: Není to možná už pravda. – Nevím! – Ani to nevím! – Copak já... copak můžu za něco ručit? – Chtěl jsem tě vidět, Milko. – Myslel jsem, že mi to dojde, že ty seš ty a já jsem já – a že to všechno je, že to pořád ještě je – A necejtím to. Nic necejtím! (*Usedne na lavičku, zády k MILADĚ.*) Potřeboval bych boxera. Potřeboval bych – Mně už nic nepatří.

MILADA: Protože jsi všechno zahodil.

PAVEL: A co jsem zahodil?

MILADA: Domov. Třeba. Domov jsi zahodil! – Proč se nedomluvíš s matkou?

PAVEL: Já u ní byl. A já ji nepoznal, Milko! – Bylo mi divný, že ta samá žila s mým tátou! Vona patřila k němu. Proč na něj přestala myslet?

MILADA: Jestlipak ty myslíš na mne? Ty ukřivďenej!

PAVEL: Jsou celý týdný tam, že si tě neumím představit. Ležím na kavalci, čumím do stropu a nevidím nic. Proč je to, Milko?

MILADA: Protože máš oči jen pro sebe – ty sobče!

PAVEL (*vyskočí*): Koukni se, já už teď nedám na žádný řeči! – Člověk nemusí umět na něco hrát. Za figuru se taky koupí. – A dá to míň práce. – Tady mě máš! – Tu ženskou v hospodě bych taky dostal. Stála pod stromem a koukala jako divá. Ať se dívá, ať se dívá, když myslí, že to mám napsáno na zadku, kdo opravdu jsem! –

MILADA: Já už s tebou nic nesvedu.

PAVEL: Taky si myslím, že ne!

MILADA: Tobě už není rady ani pomoci.

PAVEL: Ani pomoci.

MILADA (*jde dopředu*): A ty sis myslela, že se to může změnit – takovej jsi blázen! – Ale to se ti nepodaří!

PAVEL: To se ti nepodaří. Jsem potvora.

MILADA (*se vzbouří*): Nejsi!

PAVEL (*ostře*): To vím já!

MILADA: Nejsi! Ale líbí se ti to, protože je to pohodlné! Pohodlné, zajímavé, se vším si hrát a ničím se nevázat!

PAVEL: Mám možná naději –

MILADA: Nevíš, co to je!

PAVEL: Svádí zelený kluky a píská jim k tomu na písťalu.

MILADA: Takovou neznám! Za tu se musí platit! Za naději! – Abys to věděl – po prázdninách jdu do pohraničí. Učit.

PAVEL: Tos mi neřekla. –

MILADA: To ti říkám. –

PAVEL: A já – co já? ... Tak vidíš, ani obrázek jsi mi nedala. Můžeš ho spálit, ten lístek. Ted', ted' už to mužů říct nahlas. – Měli bysme se rozejít. Nemám – nemám zřejmě právo tě znát.

MILADA (*vyndá z kapsy Pavlův lístek, svírá ho chvíli v dlani a pak napřáhne ruku k PAVLOVI*): Tady je! –

PAVEL (*ho vezme váhavě od ní*): A ty – Co tys mi psala? – Milko! – Copak ty – copak ty mě opravdu –

MILADA (*zajímavě*): A cos myslel? – Cos myslel, ty člověče!

PAVEL: Ale proč – Milko, proč?! –

MILADA: Protože nejsi takovej... jakej jsi!

PAVEL (*složí hlavu na její rameno*): A jakej jsem? – Jakej jsem?! –

MILADA: Pavle!

PAVEL: Je to divný. – Všecko je to divný! Já taky.

Perón se mezitím zaplnil cestujícími.

VRÁTNÁ (*jde perónem*): Pozor u druhé koleje! Na druhou kolej přijede vlak ku Praze! (*Vrací se.*) Pozor u druhé koleje!...

Je již slyšet vzdálený zvuk přijíždějícího vlaku. Zprava po perónu přicházejí VLADIMÍR s IRENOU, on má lehký kufřík a plášt' přes ruku.

IRENA (*vtiskne VLADIMÍROVI do dlaně peníze*): A vem si tohle. Z čeho bys tam byl živ? – Spát můžeš u tetinky. Ta pro mne udělá všechno –

VLADIMÍR: Našim nic neříkej. Nechal jsem pro ně u babičky dopis. Pořád chtěli mít „něco jistýho“ – tak to budou mít –

IRENA (*zpozoruje PAVLA s MILADOU*): Ahoj, Milado!

VLADIMÍR: Ahoj, lidi!

PAVEL (*vystoupil s MILADOU ze stínu, spatří je*): A hele! Co dělá Jupiter, Ireno? –

IRENA: Dobrý!

PAVEL: Dobrý, jo?

IRENA: Tak... vy pojedete spolu!

PAVEL: Kampak?

IRENA: Do Prahy! – Vláda má zítra zkoušky!

MILADA (*k VLADIMÍROVI*): Ty ses rozhod?

VLADIMÍR: Rozhod!

IRENA (*k PAVLOVI*): A ty?

PAVEL (*povyťáhne cíp dovolenky z kapsy*): Já jenom na noc a den.

IRENA: Stálo to za to – takovou dálku?

PAVEL: I stálo! – Stálo to za to! –

IRENA: Mám něco vyřídit?

PAVEL: Komu?

IRENA: No... přece –

PAVEL: Řekni jí... že ty šaty... co měla ráno... jí slušej. – Že jsem to tak nemyslel! A řekni jí – vždyť já zas přijedu –

IRENA: Co jí mám říct?

PAVEL: Už nic. (*Jde dopředu.*)

IRENA: A kdy zase přijedeš –?

PAVEL: Když budu sekat dobrotu a když se mi zas poštěstí bejt vzornej –

IRENA: To dá takovou práci dostat se domů?

PAVEL: To dá moc velkou práci!

Do stanice vjíždí vlak.

IRENA (*k VLADIMÍROVI*): A pošli hned telegram, rozumíš? Jak to dopadlo!

VLADIMÍR: To víš! (*Zajdou za levý portál.*)

Skřípění brzd. Cestující vycházejí z perónu za pravý a levý portál. VÝPRAVČÍ stane opodál.

MILADA (*přistoupí k PAVLOVI*): Pavle!

PAVEL: No – já tam nejedu na věčnost!

VÝPRAVČÍ: Ukončit nástup, prosím!

PAVEL: Milko! (*Obejme ji a odbíhá.*)

IRENA (*vyšla z levého portálu, volá k vlaku*): Budu ti držet palce!

PAVEL (*volá z portálu*): Budu ti psát!

VÝPRAVČÍ dává znamení k odjezdu. Vlak se rozjíždí, lidé na perónu mávají. Signály. Nádraží je prázdné. VRÁTNÁ přichází s lucernou.

VRÁTNÁ (*k VÝPRAVČÍMU, který vstupuje na perón*): To byl zas den! –

VÝPRAVČÍ (*sundá služební čepici a otírá si kapesníkem lebku*): To byl!

VRÁTNÁ (*stojí vedle něho*): Koukejte nahoru, pane přednosto!

VÝPRAVČÍ se podívá lhostejně „nahoru“:

To je vyhvězdíno!

VÝPRAVČÍ (*nasadí si zas čepici*): Koukejte zamést perón. Ať je tu na ráno čisto.

Opona.

Josef Topol
Jejich den
Hra o třech dějstvích

Edice Drama

Ilustrace na obálce aklionka/Shutterstock.com

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 8. 10. 2019

ISBN 978-80-274-0134-5 (epub)

ISBN 978-80-274-0135-2 (pdf)

ISBN 978-80-274-0136-9 (prc)